

8

AFLATON

 Sufinansira
Evropska Unija

AFLATON

Sufinansira
Evropska Unija

Izrazi zahvalnosti

Dugujemo zahvalnost svima koji su doprineli stvaranju ovog priručnika: članovima Aflaton-tima, učenicima, nastavnicima, trenerima, prevodiocima, dizajnerima, ilustratorima, našim partnerskim organizacijama, nadležnim državnim institucijama i sponzorima.

Razvoj Aflaton-programa:

Aflatoun International

Nadácia otvorenej spoločnosti Bratislava / Open Society Foundation / NOS-OSF

Škola dokorán – Wide Open School, n. o.

Pomoć deci (CYSO)

Tim koji je izradio sadržaj i dizajn:

Roopkatha Ray Krishnan (glavni dizajner), Peter Bernath, Farheen Bano

Odricanje od odgovornosti:

Podrška Evropske komisije nastanku ove publikacije ne obuhvata i preuzimanje odgovornosti za njenu sadržinu, koja odražava stavove autora, te Komisija ne može biti odgovorna za bilo kakvo korišćenje informacija koje su ovde iznete.

**Sufinansira
Evropska Unija**

Sadržaj

TEMA 1:

Razumevanje samog sebe i samosvest

- 1 Uvod u Aflaton — 11
 - Radni list: Projekcija mape sveta — 16
- 2 Lestvica ciljeva — 18
 - Radni list: Lestvica ciljeva — 21

TEMA 2:

Moja prava i poštovanje prava drugih

- 3 Uskraćena prava — 24
- 4 Prava koja podržavaju naša prava — 30

TEMA 3:

Štednja i trošenje novca

- 5 Šta nude finansijske institucije — 33

TEMA 4:

Planiranje i određivanje budžeta

- 6 Kako posluju finansijske institucije — 39

TEMA 5:

Socijalni i finansijski projekti

- 7 Naše sopstveno društveno preduzeće — 45
Radni list: Akcioni plan društvenog preduzeća — 48
- 8 Naše sopstveno finansijsko preduzeće — 50
Radni list: Šablon poslovnog modela — 54
Šablon dodatni radni list: Budi dobar budi preduzimljiv — 57
Sve o Danu Aflatona — 60
- 9 Dan Aflatona! — 64
Radni list: Ja u budućnosti — 64

DODATNE LEKCIJE

TEMA 2:

Moja prava i poštovanje prava drugih

- 1 Rodni jaz — 67
Radni list: Naučiti kako da živimo zajedno — 74

TEMA 3:

Štednja i trošenje novca

- 2 Pamučni trag — 77
Radni list: Novac i novčana sredstva — 85

TEMA 1:

Razumevanje samog sebe i samosvest

- 3 Ja sam lider/voda — 87

Kako koristiti ovu knjigu

Jednostavno je!

1. „Sadržaj“ donosi kratak pregled glavnih tema knjige.

2. Knjiga je podeljena u dva velika dela:

Deo A: Osnovne lekcije: 9 lekcija

(obavezno)

Deo B: Dodatne lekcije: 3 lekcije

(sprovesti ukoliko to vreme i sredstva dozvoljavaju)

3. Lekcije su podeljene u pet tema, koje su obeležene različitim bojama, na sledeći način:v

TEMA 1:

Razumevanje samog sebe i samosvest

TEMA 2:

Moja prava i poštovanje prava drugih

TEMA 3:

Štednja i trošenje novca

TEMA 4:

Planiranje i određivanje budžeta

TEMA 5:

Socijalni i finansijski projekti

4. Svaka lekcija je podeljena u tri glavna dela, a to su

Početak rada
Naziv teme

Učenje
Naziv teme

Promišljanje
Naziv teme

5. Svaka lekcija počinje sa:

Specifičan rezultat

Cilj lekcije

Neophodni materijali

Metodologija

Trajanje

Ključne reči

Informacije za
nastavnike

6. U lekcijama ćete možda naići na sledeće elemente:

Savet:

Jednostavne sugestije koje bi mogle da budu od koristi nastavnicima tokom aktivnosti. One su korisne jer predstavljaju jedan ili više idealnih scenarija za sprovođenje aktivnosti.

Napomena za nastavnike:

Ona će vam pomoći da bolje uđete u temu, psihologiju, inkluziju isl. kako biste postigli bolji rezultat ili se bolje pripremili za samu lekciju.

Video-klipovi:

Linkovi će vas direktno odvesti do video-klipova koji bi mogli da pomognu da učenici vizualizuju pojam ili aktivnost o kojoj je reč. Svaki link obuhvata i QR-kod.

Aktivnost sa roditeljima:

Ove aktivnosti bi trebalo da sprovedu deca posle časa, zajedno sa svojim roditeljima/starateljima. Ove aktivnosti će pomoći i učenicima i roditeljima da budu podjednako uključeni u učenje dece.

Radni list:

Radni listovi su smešteni na kraju lekcije i mogu se koristiti tokom i posle lekcije, u zavisnosti od nahođenja nastavnika.

Preporuke kako da se razgovara sa decom starosti 11-16:

Kako da počnete razgovor

- Pokušajte da nađete način da budete prisutni a bez kruženja oko njih ili nametanja.
- Zadržite svoj smisao za humor. Smejati se zajedno predstavlja ogromno razbijanje leda. Pokušajte da poštujete a ne da kritikujete dečija osećanja.
- Pružite deci odgovornost. Na primer da podele radne listove, formiraju grupe, itd.
- Budite specifični kada tražite povratnu informaciju/reakciju. Umesto da pitate da li ste uživali možete da pitate da li ste uživali u diskusiji o aktivnosti.

Održavajte otvoreno okruženje puno poverenja i ljubavi

- Ostanite pristupačni! neka znaju da je u redu da vam priđu i pričaju sa vama čak i kada su napravili grešku.
- Pozovite ih dok planirate aktivnosti za čas.
- Donosite samo pravila koja možete da sprovedete a da ne budete POLICAJAC.
- Ljubazno prihvatite svoje greške i kažite 'Žao mi je'.

Zapamtite da je deci važno vaše vreme!

- Hormonske promene prouzrokuju promene raspoloženja koje su obeležene plačljivošću, povećanom osetljivosti, iznenadnim napadima kada planu, povećanom potrebom za fizičkom aktivnošću i neprimerenim smehom i kikotanjem.
- Tinejdžeri mogu da se osećaju veoma snažnim a u isto vreme da doživljavaju strah od neadekvatnosti i neuspeha.
- Tinejdžeri imaju povećanu potrebu za privatnošću što im isto tako daje novi osećaj kontrole i autonomije. Potrebna im je ova privatnost kako bi sami testirali stvari bez bilo kakvih ulaznih informacija.

TEMA 1

Razumevanje samog sebe i samosvest

1 Uvod u Aflaton

Cilj lekcije

Do kraja ove lekcije, učenici će:

1. moći da prepoznaju Aflaton i njegov slogan
2. biti uzbuđeni što će učiti o Aflatonu, i primenjivati Aflatonov slogan

Neophodni materijali

1. Aflaton-poster
2. Aflatonova priča
3. Merkatorova projekcija (Mapa sveta)
4. Piterova projekcija (Mapa sveta)
5. tabla/kreda ili tabla sa listovima/marker (u zavisnosti od novčanih sredstava)

Metodologija

Počni: Aflatonova priča

Nauči: misliti drukčije i Aflatonov slogan

Razmisli: primena Aflatonovog slogana

Trajanje

60 minuta

Ključne reči

Aflatonov slogan, projekcija, mapa sveta

Napomena za nastavnika

Možete da prilagodite ovu lekciju u zavisnosti od toga da li su učenici već upoznati sa Aflatonom.

Počni

Aflatonova priča

1. Pokažite učenicima Aflaton-poster i pitajte ih da li ga prepoznaju. Ako nisu upoznati sa Aflatonom pročitajte im Aflatonovu priču.
2. Informišite/podsetite učenike da Aflaton ohrabruje i pomaže svojim prijateljima širom sveta učeći ih kako da budu snalažljivi, preduzimljivi i inventivni. Isto tako ih uči da budu kreatori promena. Informišite učenike da plamen Aflatona sija unutar svake osobe.
3. Objasnite im da, pridružujući se Aflatonu, učenici će svi krenuti na jedno uzbudljivo putovanje istraživanja, razmišljanja, ispitivanja i delanja. Postajući Aflatoni, oni bivaju kao plamenovi koji osvetljavaju puteve drugih ljudi i služe kao inspiracija odraslima, deci i drugim mladim ljudima!

Nauči

Razmišljati drukčije i Aflatonov slogan

1. Informišite učenike da će svoje putovanje otpočeti učenjem kako da „razmišljaju drukčije“.
2. Pokažite im dve mape sveta i pitajte ih da li mogu da primete neke razlike. Neki primeri razlika uključuju:
 - U Merkatorovoj projekciji mape sveta, Indija (koja zauzima površinu od 3,3 miliona km²) izgleda manja od Skandinavije (koja zauzima površinu od 1,1 miliona km²). U Piterovoj projekciji mape sveta, Indija izgleda da je tri puta veća nego Skandinavija.
 - Evropa (koja je na 9,7 miliona km²) izgleda veće od Južne Amerike (koja je na 17,8 miliona km²) u Merkatorovoj projekciji mape sveta, ipak u stvarnosti (kako je bolje predstavljeno u Piterovoj projekciji mape sveta), ona je samo polovina veličine Južne Amerike.
 - U Merkatorovoj projekciji mape sveta, Grenland zauzima istu toliku površinu na mapi kao Afrika, dok u stvarnosti (kako je bolje predstavljeno na Piterovoj projekciji mape sveta), površina Afrike je 14 puta veća od površine Grenlanda a površina Grenlanda je samo uporediva sa Alžirom.
 - Aljaska zauzima istu površinu na Merkatorovoj projekciji mape sveta kao Brazil, dok je zaista površina Brazila skoro pet puta površine koju zauzima Aljaska (kako je bolje predstavljeno na Piterovoj projekciji mape sveta).
 - Na Merkatorovoj projekciji mape sveta Antarktik izgleda kao najveći kontinent, iako je zaista petina u smislu površine (kako je bolje predstavljeno u Piterovoj projekciji mape sveta).

- Objasnite učenicima da sve projekcije mapa izobličuju oblik Zemlje, koja je sfera. One isto tako netačno predstavljaju razdaljine, površine i pravce. To je usled činjenice da ne možete da napravite potpuno tačnu ravnu mapu zemlje oblika sfere.
- Uvedite učenike u diskusiju koja naglašava kako, kao pojedinci, često prihvatamo činjenice a da ih ne preispitujemo. Objasnite da postoji nekoliko primera, kao primer mape, kada nešto što verujemo da je činjenica, može zapravo da ne bude tako. Isto tako ukažite im da, u mnogim slučajevima, stvarnost je predstavljena nesavršeno ljudskim pokušajima da se modeluje ista. U ovom slučaju, mape su modeli stvarnog sveta i zato što nisu na ravnoj, dvodimenzionalnoj ravni, one ne predstavljaju tačno stvarne svetske veličine, koje su trodimenzionalne.
- Informišite studente da Aflaton ima slogan koji njemu i njegovim prijateljima pomaže u njihovim avanturama. Napišite slogan na tabli/tabli sa listovima:

RAZDVOJ	FIKCIJU
OD	ČINJENICE
RAZMISLI	ISTRAŽI
ISPITAJ	URADI

Razmisli

Primena Aflatonovog slogana

- Pitajte učenike o značenju Aflatonovog slogana: Šta može da znači „razdvoj fikciju od činjenice”?
 - Šta neka osoba koja istražuje, razmišlja, ispituje i radi može da uradi i nauči?
 - Kako biste mogli da primenite Aflatonov slogan kada učite u školi?
- Naglasite ono što učenici kažu, podvlačeći značaj istraživanja novih stvari, razmišljanja o onome što je rečeno ili napisano u knjigama i o razlozima zašto su stvari onakve kakve jesu, ispitujući više o onome što učimo i primenjujući ono što smo naučili na našu ličnu ili konkretnu situaciju ili realnost.

VREME JE ZA PRIČU

” Zdravo! Moje ime je Aflaton. Ja sam vatrena lopta. Dolazim iz svemirskog prostranstva gde ima drugih vatrenih lopti baš kao što sam ja. Volim da putujem po celom svetu, i da upoznajem decu i da saznam sve o njima i kako i gde žive. Volim da istražujem sve i veoma sam radoznao o ovom divnom mestu gde živite. Radujem se što ću da naučim sve o tome uz vašu pomoć.

Da li se pitate zašto me zovu Aflaton? Aflaton je neko ko stvarno voli da sazna nove stvari o ljudima, baš o svemu. Pošto volim da istražujem i učim nove stvari, moji prijatelji iz Indije su me nazvali Aflaton.

Da li znate zašto sam došao na planetu Zemlju? Pa to je interesantna priča. Već dugo sam boravio u svemiru, i video sve što se dešava tamo dole od tamo gore. Međutim, čak i nakon što sam dugo posmatrao stvari ovde, još uvek je bilo puno stvari koje nisam razumeo. Tako sam odlučio da dođem na Zemlju i sam istražim stvari.

Postavljaao sam mnoga pitanja i sreo razne vrste ljudi. Shvatio sam koliko puno treba da naučim i koliko malo znam. Volim da putujem i imam prijatelje iz Malija i sa Filipina, iz Ugande i Vijetnama, i iz Argentine i Srbije. I sada sam tu da ti postanem prijatelj, i da ti pomognem da i ti postaneš Aflaton!

Imam puno Aflaton prijatelja i učimo puno stvari zajedno. Da li bi i ti voleo da učiš sa mnom? “

POSTER

Ovu stranicu možete odštampati!

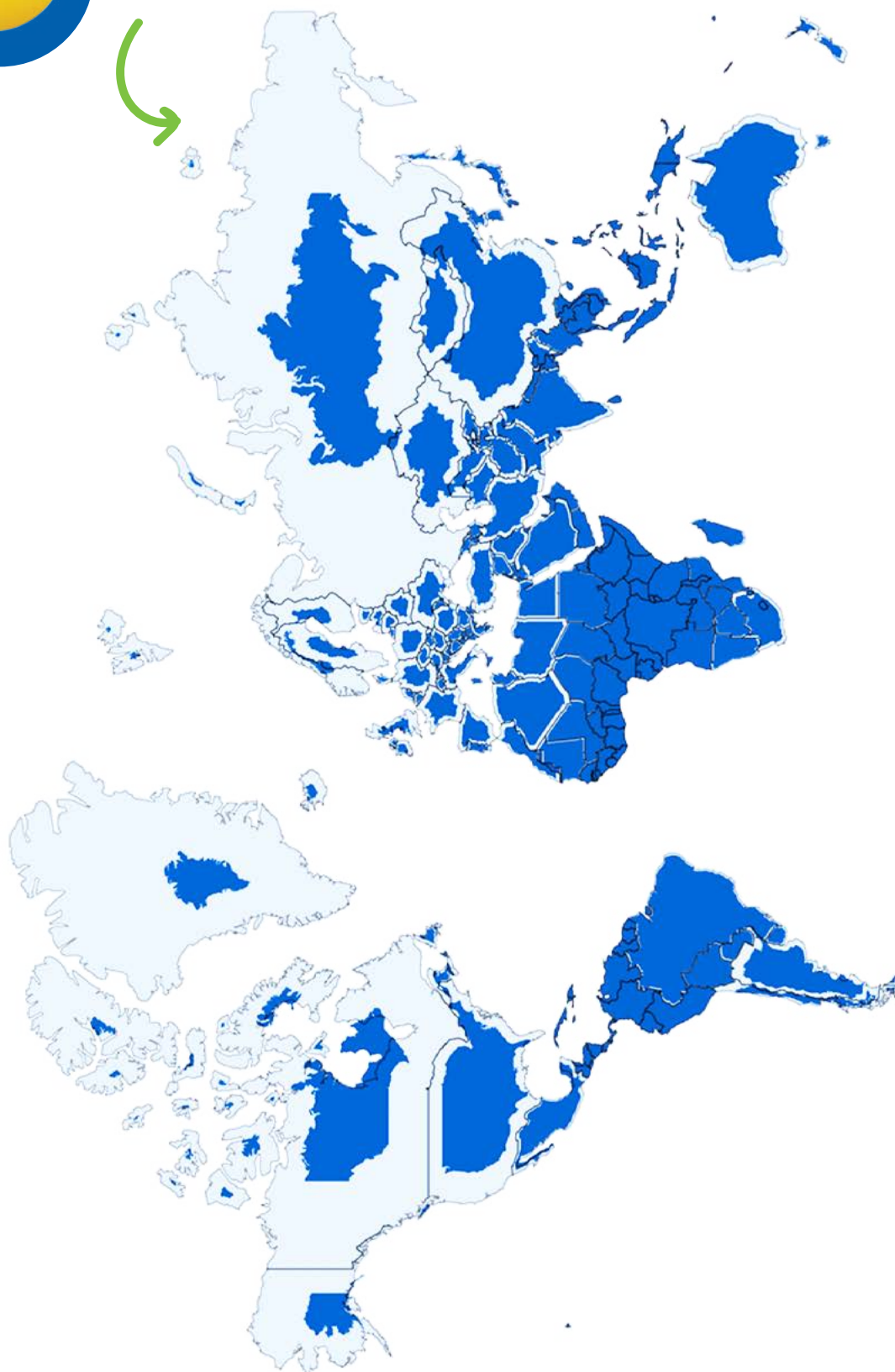

Ovu stranicu možete odštampati!

POSTER

MERKATOROVA PROJEKCIJA MAPE SVETA

POSTER

Ovu stranicu možete odštampati!

PITEROVA PROJEKCIJA MAPE SVETA

TEMA 1

Razumevanje samog sebe i samosvest

2

Lestvica ciljeva

Specifični rezultat

Sposoban da jasno izgovori i preduzme radnje ka ciljevima i težnjama.

Ciljevi lekcije

Sposoban da jasno izgovori i preduzme radnje ka ciljevima i težnjama.

1. Jasno izgovoriti neke njihove lične ciljeve.
2. Razumeti koji koraci su potrebni da se preduzmu da bi postigli svoje ciljeve.

Neophodni materijali

1. Radni list: Lestvice ciljeva (jedan po učeniku)
2. Efren Penjaflorida Mlađi, Brošura sa isečcima iz novina
3. papir
4. olovke
5. tabla/kreda ili tabla sa listovima/marker (u zavisnosti od novčanih sredstava)

Metodologija

Počni: aktivnost u razredu

Nauči: individualna aktivnost i aktivnost u parovima

Razmišljaj: diskusija u razredu

Trajanje

50 minuta

Ključne reči

karijera, dostignuća

Napomena za nastavnika

Budite slobodni da koristite drugi model mlade osobe kao primer ako mislite da ga/nju učenici bolje poznaju.

U okviru **aktivnosti Počni**, možete da odaberete da li želite da date učenicima po primerak **Efren Penjaflorida mlađi, Brošure sa isečcima iz novina** svakom, da čitaju u grupama, ili da im jednostavno sami naglas pročitate.

Proverite da li ste upoznati sa tehnikama slobodnog pisanja tako da ono što ne ophodno možete jasno da opišete učenicima u okviru **aktivnosti Nauči**.

Počni Aktivnost u razredu

1. Pročitajte učenicima sledeću rečenicu:
 - Kada budem imao/la 25 godina, voleo/la bih da budem/radim...
2. Neka učenici završe rečenicu tako što ćete pitati jednog učenika/cu, i zatim nasumično nastavite pitajući ih sve od reda sve dok svi nisu odgovorili. Vodite računa da im ukažete da njihovi odgovori ne moraju da budu isključivo u vezi posla; mogli bi da budu o bilo čemu (npr. snovi o putovanju ili neke druge lične stvari).
3. Napišite njihove odgovore na tabli.
4. Sledeće, dajte učenicima po primerak **Efren Penjaflorida mlađi, Brošure sa isečcima iz novina** (molim da pogledate gornji kvadratić Napomene za nastavnika).
5. Kada su pročitali priču, postavite im sledeća pitanja:
 - O kome je bila priča?
 - Šta je on postigao u svojim ranim godinama?
 - Kako je to postigao?

★ SAVET

Priča o budućnosti možda nije laka za neke učenike zato nemojte da ih forsirate da učestvuju. Ako mislite da bi za vašu grupu bilo bolje, pretvorite to u aktivnost ličnog razmišljanja dajući svakom učesniku parče papira i zamolite ih da nacrtaju sebe kada budu imali 25 godina (uključujući neke njihove snove i ciljeve). Kada budu završili to, zamolite nekoliko dobrovoljaca da podele sa razredom svoje crteže.

Nauči

Individualna aktivnost i aktivnost u paru

1. Dajte svakom učeniku primerak Radnog lista Lestvice ciljeva, parče papira i olovku.
2. Zamolite ih da rade samostalno da bi odgovorili na niže navedena pitanja, korišćenjem tehnike slobodnog pisanja:
 - Zamisli sebe 10 godina od sada, šta bi voleo/la da radiš/kakav život bi voleo/la da imaš?
 - Kakvu vrstu iskustava bi voleo/la da su postigao/la?
 - Koje korake treba da preduzmeš da postigneš te ciljeve?
3. Posle pet minuta, neka se učenici podele u parove i podele svoje odgovore jedan sa drugim. Ohrabrite ih da jedni drugima postavljaju pitanja, i da budu otvoreni prema ciljevima onog drugog.
4. Posle pet minuta, zamolite učenike da pojedinačno identifikuju ciljeve koji su ih vodili ka njihovom idealnom životu do uzrasta od 25 godina. na primer:
 - Da budem inženjer: položim prijemne ispite
 - Da budem atleta: učestvujem u državnim takmičenjima
5. Dajte im pet minuta da to učine, a zatim neka se opet podele u parove sa istim učenikom/com i podele svoje odgovore.
6. Posle još pet minuta, zamolite onoliko parova koliko vreme dozvoljava da svoje diskusije podele sa ostatkom razreda.

Razmišljaj

Diskusija u razredu

1. Postavite učenicima sledeća pitanja:
 - Da li je bilo lako da napišete svoje ciljeve kada budete imali 25 godina? Zašto/ zašto ne?
 - Da li je bilo lako da napišete korake koji su neophodni kako bi postigli te ciljeve? Zašto/ zašto ne?
 - Koji su neki od sličnih koraka koje ste identifikovali u vašoj Lestvici ciljeva? Da li postoje ljudi koji mogu da ti pomognu?
2. Naglasite značaj postavljanja ciljeva i identifikovanja koraka kako bi ih postigli. Kažite im da nije lako raditi ka postizanju cilja i da cilj može čak i da se promeni, ali imajući cilj i postavljajući način razmišljanja ka postizanju cilja, će povećati njihove šanse da ostvare taj san.

Ovu stranicu možete odštampati!

RADNI LIST

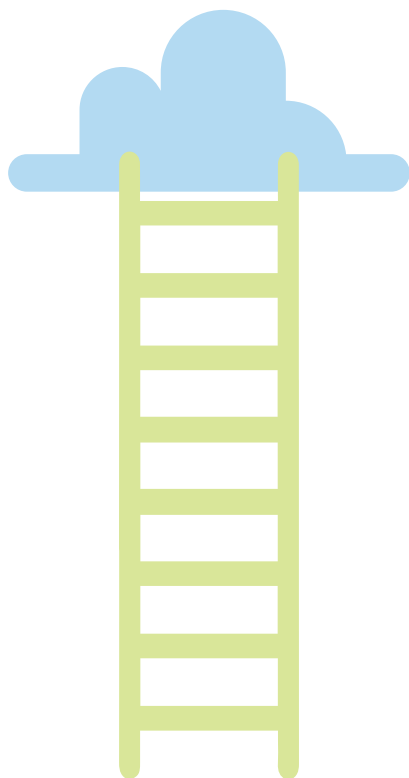
LESTVICA CILJEVA

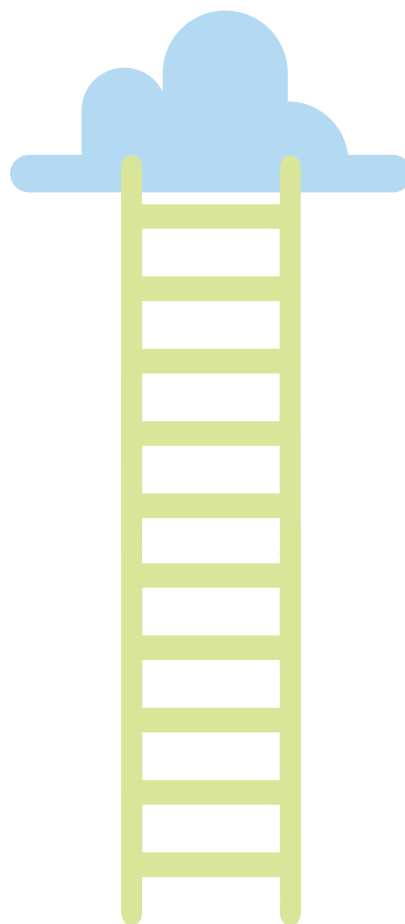
Pre kraja
današnjeg dana

Za godinu dana

Za pet godina

Za deset godina

Efren Penjaflorida mlađi: Kvalitetno obrazovanje jedna po jedna ručna kolica

Napisao Nika Sartu (Nikka Sarthou)

Efren Penjaflorida mlađi nosi puno šešira — socijalni radnik, nastavnik, itd. — ali njegov najprepoznatljiviji šešir je šešir 'CNN Heroja Godine'.

To je nagrada koju je dobio 2009. godine za njegovo zauzimanje za „Kariton učionicu“, što je radio od 1997, godine kada je osnovao *Dynamic Teen Company* (Kompaniju dinamičkih tinejdžera) sa svojim prijateljima, Džefersonom Bernalom i Rizel Alkonsel Fahardom. U to vreme imao je samo 16 godina, ali je već znao vrednost obrazovanja, pošto je odrastao u siromašnom kraju i iskusio sve izazove koje to nosi.

Mnogima nepoznato, Penjaflorida mlađi je bio žrtva maltretiranja kada je bio mlad i to je bio glavni razlog zašto je počeo da se bavi mentorstvom. Umesto da se sveti, on je sebe i svoje vršnjake osnažio kroz društveni aktivizam.

Kroz projekte na podizanju svesti mladih, grupa je pružala društvene usluge deci koja su u nevolji. Oni organizuju programe za poboljšanje talenata i aktivnosti za samo-razvoj i uvode deci koncepte važnosti mladih, samo-razumevanja i moralne vrednosti tinejdžera. „Šaljemo decu školskog uzrasta koja su napustila školu da se vrate u nju,” kaže Penjaflorida mlađi.

Projekat „Kariton Klasrum” ima kolica na guranje koja su snabdevena knjigama, materijalom za pisanje, stolovima, stolicama, što donosi obrazovanje siromašnoj deci. Ova mobilna učionica uči decu o raznim temama – od matematike do pravilne higijene. Isto tako im pruža medicinsku pomoć i hranu.

Projekat je sa nadom da će uspeti da preobrati decu koja su napustila školu i omladinu koja ne ide u školu i da ih vrati na dominantni pravac obrazovanja. „Kariton Klasrum” trenutno opslužuje 800 dece — približno 85 do 90 procenata te dece se vratilo u školu a neki do njih su čak volontirali za projekte grupe.

Svojim pozitivnim i pobedničkim stavom, Penjaflorida mlađi nastavlja da se bavi svojim zalaganjima – ne samo u obrazovanju, već i kod mladih, životnoj sredini, sredstvima za život, kulturi, miru i zdravlju. On nastavlja da se bavi volonterskim radom, inspirišući ljude svojim delima.

Kao omladinac, Penjaflorida mlađi nije odabrao lak izlazni put. Mogao je da napusti školu zbog teškog finansijskog stanja svoje porodice i da podlegne pritiscima bande, ali je odabrao drugačiji put. On nastavlja da inspiriše druge svojim pobedničkim stavom – jedna po jedna kolica na guranje.

KDM/KG, GMA Novosti

TEMA 2

Moja prava i poštovanje prava drugih

3

Uskraćena prava

Specifični rezultat

Bavljenje kršenjem prava dece u njihovoj zajednici ili zemlji.

Cilj lekcije

Do kraja ove lekcije učenici će moći da:

1. identifikuju neka od prava dece koja se ne podržavaju u njihovoj zajednici
2. razmisle o mogućim načinima kako da se bave ovim prekršajima

Neophodan materijal

1. Poster sa pravima dece

Metodologija

Počni: aktivnost u razredu

Nauči: Pozorište slika

Razmišljaj: diskusija u razredu

Trajanje

50 minuta

Ključne reči

prava dece, kršenja

Napomena za nastavnika

Budite spremni da diskutujete o primerima kršenja prava deteta koja se ističu u vašoj zajednici.

Ova radionica bi verovatno mogla da bude izazov za učenike koji su već doživeli neke oblike nasilja (fizičko, emotivno, seksualno, itd). Dok sprovodite ovu aktivnost stalno proveravajte

energiju grupe i, ako je moguće, neka i ko-instruktor bude prisutan ili u rezervi, kako bi dao podršku radionici u slučaju da morate da napustite prostoriju da pružite neposrednu pomoć učeniku/ci koga savladaju emocije.

Ne forsirajte ih i poštujujte njihovu privatnost. Imajte na umu URADITI i NE URADITI iz psihološke prve pomoći:

Psihološka prva pomoć (PPP) je tehnika koja se koristi da se reaguje na poremećaj post-traumatskog stresa. PPP obuhvata:

- Pružanje praktične nege i podrške koja ne predstavlja mešanje.
- Ocenjivanje potreba i zabrinutosti.
- Pomaganje ljudima da imaju pristup osnovnim potrebama (npr. hrana, voda, informacije).
- Pružanje utehe ljudima, pomažući im da se osećaju smireno.
- Pomaganje ljudima da se povežu sa informacijama, uslugama i društvenom podrškom.
- Zaštita ljudi od dalje povrede.

PPP nije:

- To nije klinička ili psihijatrijska intervencija.
- To nije psihološko ispitivanje.
- To ne znači pitati nekog da analizira šta mu se dogodilo ili utvrđivanje vremena i događaja po redosledu.
- To nije vršenje pritiska na ljude da vam ispričaju svoju priču.
- To ne znači pitati ljude o detaljima kako se osećaju ili šta se dogodilo.

★ SAVET

Spasite decu: Priručnik za obuku u psihološkoj prvoj pomoći. Posetite:
<https://resourcecentre.savethechildren.net/document/save-children-psychological-first-aid-training-manual-child-practitioners/>

Počni Aktivnost u razredu

1. Neka učenici naprave krug i stoje tako da su licem okrenuti ka spoljašnosti kruga.
2. Stanite u sredinu kruga. Kažite im da kada izbrojite „tri“, uzviknućete neku ličnost (na primer: nastavnik, majka, itd).
3. Objasnite da učenici treba da skoče tako da okrenu licem prema unutrašnjosti kruga i predstave sliku koja najbolje predstavlja tu ličnost.
4. Ponavljajte ovaj proces onoliko puta koliko vreme dozvoljava, koristeći razne ličnosti. Pitajte zašto su izabrali tu pozu.

Nauči Pozorište slika

1. Neka učenici formiraju grupe od pet do sedam učenika.
2. Informišite ih da će biti potrebno da prikažu sledeća tri scenarija kao grupa, koristeći tehniku pozorišta slika. Podsetiti učenike da mogu samo da koriste svoja tela da prikažu scenario i da ne mogu da koriste nikakve pokrete ili zvuk:
 - Nešto što ih čini srećnim.
 - Nešto što ih čini uplašenim
 - Nešto što ih čini tužnim.
3. Dajte im 7-10 minuta da prodiskutuju svaki scenario i da pripreme svoje zamisli i tada zamolite svaku grupu da predstavi svaku scenu , jednu po jednu. Dok to čine, neka drugi učenici pogađaju šta se predstavlja i postavite neka od sledećih pitanja:
 - Šta se dešava u ovoj situaciji?
 - Ko su različite ličnosti?
 - Šta to one rade?
 - Šta mislite kako se osećaju?
4. Dalje, informišite učenike da kao grupa, treba da identifikuju pravo dece za koje osećaju da nije podržano u njihovoj zajednici ili zemlji. Ako deca nisu svesna postojanja Prava deteta, možete da im pokažete ili razdelite **Poster sa pravima dece** ili da ih pročitate naglas. Objasnite da će biti potrebno da prikažu to kršenje koristeći ponovo tehniku pozorišta slika, a da druge grupe treba da pogode šta je to.
5. Dajte grupama pet do deset minuta da prodiskutuju i da se pripreme.
6. Kada se budu pripremili, zamolite svaku grupu da predstavi svoju zamisao jednu po jednu. Dok to čine, neka drugi učenici pogađaju šta se oslikava i postavite neka od sledećih pitanja:
 - Šta se dešava u ovoj situaciji?
 - Ko su različite ličnosti?
 - Šta to one rade?
 - Šta mislite kako se osećaju?
 - Da li je to problem koji prepoznajete u svojoj zajednici?
7. Kada svi budu predstavili, izaberite grupu za koju osećate da je predstavila scenario za koji mislite da može da podstakne na dalju diskusiju. Neka ponovo predstave svoju zamisao(sliku), i tada svima postavite sledeća pitanja:
 - Kako bi mogao/la da „popraviš“ ovaj problem?
 - Šta bi trebalo da razne ličnosti rade?
 - Šta možeš da učiniš kao autsajder?

Razmišljaj

Diskusija u razredu

1. Postavite učenicima sledeća pitanja:

- Kako se osećate tokom vežbi izmišljenog pozorišta?
- Da li je bilo lako ili teško? Zašto?
- Koji su drugi problemi prava dece koji nisu bili odabrani u vašem izmišljenom pozorištu ali su važni?

2. Zamolite učenike da imaju te probleme na umu zato što će rešavati jedan od njih u sledećoj lekciji.

KONVENCIJA UN O PRAVIMA DETETA

PRAVA
DECE

Član 2:

Konvencija se primenjuje na svakoga, koje god da je rase, religije, ili sposobnosti; šta god da misli ili kaže; iz kakve god porodice dolazi.

Član 12:

Imaš pravo na svoje mišljenje i na to da ga odrasli saslušaju i ozbiljno razmatraju

Član 27:

Imaš pravo na hranu, odeću i bezbedno mesto za život i na zadovoljavanje osnovnih potreba. Ne smeš da budeš ugrožen tako da ne možeš da priuštiš mnoge stvari koje druga deca mogu.

Član 28:

Deca imaju pravo na obrazovanje. Disciplinacija u školama treba da poštuje ljudsko dostojanstvo. Osnovno obrazovanje bi trebalo da je besplatno. Bogate nacije bi trebalo da pomognu siromašnim zemljama da to postignu.

Član 29:

Obrazovanje treba da razvija ličnost i talente svakog deteta u potpunosti. Treba da podstiče decu da poštuju svoje roditelje i svoju kulturu i druge kulture

Član 31:

Sva deca imaju pravo na odmor i igru i da se pridruže širokom nizu aktivnosti

Član 32:

Država bi trebalo da zaštiti decu od rada koji je opasan ili koji može da naudi njihovom zdravlju ili obrazovanju

Član 33:

Država bi trebalo da obezbedi načine da zaštiti decu od opasnih droga

Član 34:

Država bi trebalo da zaštiti decu od seksualnog zlostrebljavanja.

(Proverite da li su deca svesna ovog prava ali neka ga ne izražavaju nasiljem; umesto toga neka postupe NE-SKLONI SE-KAŽI- Kaži NE. SKLONI SE iz te situacije i KAŽI nekome kome veruješ)

Član 35:

Država treba da se postara da nijedno dete ne bude oteto ili prodato.

Član 36:

Deca bi trebalo da budu zaštićena od vilo kojih aktivnosti koje bi mogle da naštetite njihovom razvoju.

Član 37:

Sa decom koja prekrše zakon ne bi trebalo da se postupa surovo. Ne bi trebalo da ih stavljaju u zatvor sa odraslima, i trebalo bi da budu u kontaktu sa svojim porodicama.

Član 39:

Deca koja su zanemarena ili zlostrebljena bi trebalo da dobiju specijalnu pomoć da povrate svoje samopoštovanje

Član 38:

Države ne bi smele da dozvole deci mlađoj od 15 godina da služe vojsku. Deca u ratnim zonama bi trebalo da dobiju specijalnu zaštitu.

Član 42:

Imaš pravi da znaš svoja prava! Odrasli bi trebalo da znaju za ova prava i da ti pomognu da i ti saznaš za njih.

TEMA 2

Moja prava i poštovanje prava drugih

4

Podržavanje naših prava

Specifični rezultat

Bavljenje kršenjem Prava deteta u njihovoj zajednici ili zemlji.

Cilj lekcije

Do kraja ove lekcije učenici će:

1. razumeti uzroke i efekte kršenja odabranih prava deteta
2. moći da razmišljaju o mogućim načinima da reše ovo kršenje

Neophodan materijal

1. papir
2. olovke
3. Tabla/kreda ili tabla sa listovima/marker (u zavisnosti od novčanih sredstava)

Metodologija

Počni: aktivnost u grupi

Nauči: drvo problema

Razmišljaj: diskusija u razredu

Trajanje

50 minuta

Ključne reči

prava deteta, uzroci, efekti, problem

Počni

Grupna aktivnost

1. Neka učenici formiraju grupe od pet do sedam učenika.
2. Informišite ih da ćete da uzviknete naku od „scena“ (sa donjeg spiska) i da čim ste je uzviknuli, brojaćete unazad od deset. Objasnite, da u okviru tog vremena, grupe treba da predstave tu scenu, formiranjem ličnosti i stvari koje se obično tamo nalaze:
 - Učionica
 - Rođendanska zabava
 - Pogreb
 - Diplomaska ceremonija
 - Venčanje
 - Sudnica
3. Na kraju svake scene, dajte učenicima vreme da pogledaju okolo i vide predstave drugih grupa. Razjasnite bilo koje ličnosti/stvari koje su možda nejasne.
4. Ponovite ovaj proces sa što više scena koliko vreme dozvoljava, ali obezbedite da vaša poslednja scena bude:
 - Problem u našoj zajednici
5. Ovog puta brojite unazad od 20 da bi učenicima dali više vremena da se pripreme.

Nauči

Drvo problema

1. Neka učenici ostanu u svojim grupama i zamolite ih da izaberu jedan problem u njihovoj zajednici kojim bi želeli da se pozabave. Objasnite da bi to mogla da bude poslednja scena iz prethodne aktivnosti ili bilo koji od problema kojima su se bavili tokom prethodne aktivnosti. Dajte im nekoliko minuta da diskutuju, a tada pitajte grupe o njihovim odabranim problemima.
2. Dajte svakoj grupi list papira i olovku i neka nacrtaju Drvo problema za svoj odabrani problem. Zamolite ih da napišu taj problem na stablu, uzroke problema u korenima, a efekte na granama.

VIDEO

Kako stvoriti „Drvo problema“
<https://youtu.be/SsW8cPW7Lvo>

3. Dajte im 15-20 minuta da to urade, a zatim pitajte svaku grupu da predstavi svoj rad ostatku razreda. Nakon što je svaka grupa izvršila prezentaciju, postavite svim učenicima sledeće pitanje i isto tako ih podstaknite na kratku diskusiju o određenoj temi zamolivši učenike za njihove komentare i povratnu informaciju/reakciju:

- Ako treba da uradiš nešto u vezi sa ovim problemom, šta bi mogao/la da uradiš?

★ SAVET

Dok učenici biraju problem kojim će se baviti na svom Drvetu problema, vodite računa da se čuje glas svih učenika. Takođe, trebalo bi da se diskutuje i o problemima koje doživljavaju manjinske grupe u vašem klubu ili razredu.

Razmišljaj Diskusija u razredu

1. Postavite učenicima sledeća pitanja:

- Kako si se osećao/la za vreme vežbe sa Drvetom problema?
- Da li je bilo lako ili teško? Zašto?
- Koja drugi problemi prava deteta postoje a koja nisu odabrani za drveće problema, ali su isto tako važni?

2. Sakupite crteže Drva problema i čuvajte ih na bezbednom mestu, ponovo ćete se pozivati na njih.

TEMA 3

Štednja i trošenje novca

5 Šta nude finansijske institucije

Specifični rezultat

Naučiti o proizvodima i uslugama koje nude finansijske institucije.

Cilj lekcije

Do kraja ove lekcije učenici će moći da:

1. opišu različite proizvode koje nude finansijske institucije.

Neophodan materijal

1. Brošure/Informativni materijal o bankarskim proizvodima (jedno po grupi)
2. tabla/kreda ili tabla sa listovima/marker (u zavisnosti od novčanih sredstava)

Metodologija

Počni: ZŽN tabela

Nauči: grupna aktivnost i diskusija u razredu

Razmišljaj ZŽN tabela

Trajanje

55 minuta

Ključne reči

štedni račun, tekući račun, lični zajmovi

Napomena za nastavnika

Pre lekcije, prikupite što je moguće više primera i brošura bankarskih proizvoda/usluga iz vaše lokalne banke/finansijskih institucija, jer će biti bolji/više odgovarajući nego da koristite primere koje smo ovde dali.

Svoje primere možete da napravite što obimnije ili jednostavnije moguće, u zavisnosti od toga šta je na raspolaganju u vašoj zajednici.

Molimo da budete sigurni da ste prikupili informacije o sledećem:

- **Štedni računi**
- **Tekući računi**
- **Lični zajmovi**

Ako odlučite da koristite primere iz banaka ili finansijskih institucija u vašoj zajednici ili zemlji, vodite računa da su to institucije od poverenja, osigurane od strane Evropskog nadzornog organa za bankarstvo (European Banking Authority) (EBA) i da imaju licencu za rad u vašoj zemlji.

Vodite računa da imate dovoljno primeraka tako da svaka grupa ima po jednu brošuru/ materijal o jednom proizvodu. Više je nego verovatno da ćete imati više od tri grupe, tako da je u redu da grupe imaju isti proizvod – ali sa nadom da će ih imati od različite banke/ finansijske institucije.

Napravite kopiju/čuvajte ZŽN tabelu koju ste ispunili, jer ćete morati ponovo da se pozovete na nju u sledećoj lekciji.

Počni ZŽN tabela

1. Nacrtajte ZŽN tabelu (dole) na tabli/tabli sa listovima.

ZNAM Ono što već znamo	ŽELIM Ono što želimo	NAUČI Ono što smo danas naučili

2. Pitajte učenike:

- Šta znate o finansijskim institucijama i/ili bankama?

3. Napišite njihove odgovore u levoj koloni, ispod ZNAM.

4. Zatim, pitajte učenike šta bi još želeli da nauče/znaju o finansijskim institucijama i/ili bankama. Napišite njihova pitanja ispod kolone ŽELIM. Podsetite učenike da će se vratiti ovoj tabeli i popuniti krajnju kolonu na kraju lekcije.

5. Po potrebi koristite neka od sledećih pitanja kao usmeravanje:

- Sa kojim finansijskim institucijama ili bankama si upoznat/a?
- Ko ima račune u tim institucijama? A kako stoje stvari sa odraslima u tvom životu?
- Koju vrstu usluga daju te institucije?

Nauči

Grupna aktivnost i diskusija u razredu

1. Neka učenici formiraju grupe od pet do sedam učenika i svakoj grupi dajte jednu brošuru/ bilo kakav materijal koji imate (prikupljen) o jednom od sledećih proizvoda:

- Štedni računi
- Tekući računi
- Lični zajmovi

2. Informišite grupe da će biti potrebno da „prodaju” svoj dati proizvod/uslugu ostalom delu razreda, tako što će pripremiti kratku prezentaciju (po svom izboru) koja je onoliko informativna koliko je moguće i koja omogućava njihovim drugovima/drugaricama iz razreda da razumeju koristi i rizike proizvoda/usluge koju promovišu.

★ SAVET

Ako radite sa grupom naprednih učesnika zamolite ih da se povežu na Internet i pregledaju stranice nekih od unapred odabranih finansijskih institucija kako bi napravili svoju prezentaciju. Vodite računa da internet-stranice koje podelite sa njima budu jednostavne i pre određene radionice razjasnite pravila o pretraživanju Interneta i značaju toga da ne odaju bilo koje svoje lične informacije na mreži.

3. Dozvolite grupama 10-15 minuta da se pripreme, a zatim zamolite svaku od njih da podeli svoju prezentaciju sa ostatkom razreda, jedna po jedna. Posle svake prezentacije, pozovite druge učenike da daju svoje povratne informacije i postavljaju pitanja.

4. Kada su sve grupe predstavile svoje prezentacije, zamolite ih da izaberu jedan proizvod/ uslugu. Naglasite im da ne mogu da izaberu svoj proizvod/uslugu koja im je dodeljena.

5. Dalje, zamolite svaku grupu da podeli svoje izbore i navedite učenike da diskutuju postavljajući im sledeća pitanja:

- Zašto si izabrao/la ovaj proizvod/uslugu?
- Koje su koristi iste?
- Koji su rizici?

Razmišljaj ZŽN tabela

1. Pokažite učenicima ZŽN tabelu iz **aktivnosti Počni**, i neka pregledaju ono što su nabrojali u koloni ŽELIM i da izjave šta su naučili na današnjoj lekciji. Zapišite njihove odgovore u koloni NAUČI.

AKTIVNOST SA RODITELJIMA

Zamolite učenike da sa članovima porodice podele finansijske informacije i ono što su naučili u ovoj lekciji. Neka sa porodicom prodiskutuju o sledećim pitanjima:

- Koji vrstu proizvoda i usluga finansijskih institucija koristi naša porodica?
- Zašto ste odabrali te opcije? Šta ste uzeli u obzir?
- Koji proizvodi/usluge su meni potrebni u budućnosti?

BROŠURA

Ovu stranicu možete odštampati!

Budućnost može da počne!

Štedni račun za decu mlađu od 12 godina

Uvećanje njihove štednje i, istovremeno, uživanje u popustima i akcijama koje daju određene prodavnice.

NAKNADE I TAKSE ZA OVE USLUGE

Zatvaranje računa u roku od 30 dana
Dozvoljeni minus
Povraćaj poreza na kamate

ODLIKE

Zahtevi za početnim ulogom
Minimalni mesečni zahtevi
Minimalno stanje da bi se ostvarila kamata
Kamatna godišnja stopa

**BANKA OD
POVERENJA**

BANKA OD POVERENJA

Uzmite odgovarajuću karticu za bankomat, koja se može koristiti i pri kupovini u određenim prodavnicama.

Dostupno tinejdžerima od 13 do 19 godina.

NAKNADE I TAKSE ZA OVE USLUGE

Zatvaranje računa u roku od 30 dana
Dozvoljeni minus
Povraćaj poreza na kamate

ODLIKE

Zahtevi za početnim ulogom
Minimalni mesečni zahtevi
Minimalno stanje da bi se ostvarila kamata
Kamatna godišnja stopa

BROŠURA

Ovu stranicu možete odštampati!

BANKA OD POVERENJA

Sada možeš!

Prednosti

Fleksibilni iznosi za pozajmice
Minimum od 20.000 dinara
Maksimum od 20 miliona dinara

Fiksni mesečni iznosi -plaćanje iste sume svakog meseca, uz bilo koji od sledećih fleksibilnih rokova isplate, uz kamatu od 9% na 6 / 12 / 18 / 24 / 36 meseci

Jednostavna prijava

Podnesite svoj zahtev u bilo kojoj od naših filijala širom sveta

Uživajte u niskim kamatama i jednostavnim uslovima plaćanja za finansiranje svoji potreba, kao što su

- renoviranje doma
- obrazovanja
- kućni aparati / elektronski gedžeti
- putovanje / godišnji odmor / isplata duga
- posebni događaji
- zdravstvena nega i lečenje

LIČNE POZAJMICE ZAGARANTOVANE

Pozajmice se nude onima koji imaju otvorene tekuće ili štedne račune u banci. Minimalni ulog se kreće od 30.000 dinara.

TEMA 4

Planiranje i određivanje budžeta

6

Kako rade finansijske institucije

Specifični rezultat

Naučite o finansijskim institucijama i kako su povezane usluge štednje i kreditiranja.

Cilj lekcije

Do kraja ove lekcije učenici će moći da:

1. opišu kako rade finansijske institucije u smislu primanja štednih uloga i davanja zajmova/kredita.

Neophodan materijal

1. softbol (meka lopta) ili predmet koji može da se baca okolo bezbedno
2. Brošura kako banke rade (jedna po grupi)
3. tabla/kreda ili tabla sa listovima/marker (u zavisnosti od novčanih sredstava)

Metodologija

Počni: odgovori na loptu

Nauči: grupna aktivnost (& Gost govornik)

Razmišljaj diskusija

Trajanje

50 minuta (ili duže, u zavisnosti od gosta govornika)

Ključne reči

finansijske institucije, Centralna banka, štednja, zajmovi/kredit

Napomena za nastavnika

Za ovu lekciju bi bila dobra zamisao da se organizuje da bankar ili službenik neke finansijske institucije dođe u razred i razgovara sa učenicima. Ako je to moguće, predstavite gosta učenicima posle vežbe u Nauči aktivnosti i zamolite učenike da postavljaju bilo koja pitanja koja imaju. Vodite računa da obezbedite više vremena za ovu aktivnost.

Pre ove lekcije, prepisite pitanja iz Nauči aktivnosti na tablu/tablu sa listovima tako da učenici mogu lako da se pozovu na njih tokom ove vežbe.

Počni Odgovori na loptu

1. Zamolite učenike da stanu u krug i objasnite da ćete vi reći neku reč i zatim baciti loptu na nekoga u krugu. Osoba koja uhvati loptu treba da kaže prvu stvar koja joj padne na pamet kada čuje tu reč. Na primer, ako kažete „plavo”, i bacite loptu, osoba koja uhvati loptu može da kaže „more” ili „nebo” ili „boja”.
2. Zatim, osoba koja ima loptu ponavlja originalnu reč i baca loptu na neku drugu osobu u krugu koja treba da odgovori pre nego što ponovi ovaj postupak na isti način sa nekim drugim.
3. Zamolite volontera da zabeleži odgovore.
4. Koristite sledeće reči:
 - Finansijske institucije
 - Banka
 - Zajam/kredit
 - Štednja
5. Zahvalite svima za njihovo učešće i objasnite da će danas naučiti više o bankama i kako one rade. Pre nego što pređete na odeljak Nauči, podelite sa njima donju informaciju:

DEFINICIJA

„**Banka**“ predstavlja poslovanje koje se bavi uzajmljivanjem i pozajmljivanjem novca. Ona pozajmljuje novac od klijenta koji se nazivaju ulagači. Ali i pozajmljuje novac drugim klijentima koji se nazivaju zajmoprimci. Plaća naknade ulagačima i naplaćuje naknade od zajmoprimaca. Te naknade se nazivaju kamate. Banka ostvaruje profit time što naplaćuje više kamata nego što ih plaća. Moderne banke rade i mnogo drugih stvari... Danas banke koriste kompjutere za skoro sve svoje poslovanje. Klijenti isto tako često koriste svoje kućne kompjutere da bi obavljali bankarske poslove. Ljudi mogu da plaćaju račune ili prebacuju novac sa jednog na drugi račun putem Interneta.” (Enciklopedija Britanika, Banka i bankarstvo, <https://kids.britannica.com/kids/article/bank-and-banking/352823>)

Nauči

Grupna aktivnost (i gost-govornik)

1. Neka učenici formiraju grupe od petoro do sedmoro pa dajte svakoj grupi po primerak **Brošure kako banke rade**. Ako radite sa grupom koja poseduje lošiju pismenost, razmislite da zajedno čitate brošuru pre nego što radite u grupama.
2. Pošto je svako pročitao tekst, zamolite neku grupu da podeli sa razredom ključne tačke iz brošure. Iskoristite ovu priliku da proverite da svako sledi ovu aktivnost i korigujete pogrešna shvatanja.

★ SAVET

Koristite metode ispitivanja kako biste korigovali pogrešna shvatanja. Na primer, umesto da kažete „ne, to je pogrešno“, upustite se u diskusiju pitajući učesnike: zašto to mislite? Da li bi mogli da mi date primer? Da li bi moglo da postoji drugačije objašnjenje? Da li neko ima drukčiju ideju?

3. Podelite brošure i diskutujte o sledećim pitanjima na tabli/tabli sa listovima:
 - Šta sam naučio/la iz ove brošure?
 - Šta bi se desilo kada bi ljudi prestali da štede u bankama?
 - Šta bi se desilo kada bi banke davale u zajam više novca nego što bi trebalo?
 - Šta je uloga Centralne banke?
4. Dajte im 15 minuta da to urade, a zatim zamolite različite grupe da podele svoj odgovor na bilo koje od gornjih pitanja.
5. Ako ste bili u mogućnosti da organizujete dolazak gosta-govornika, predstavite ga/nju učenicima i ohrabrite ih da postavljaju pitanja.

★ RESURSI

Ako radite sa nekom naprednom grupom provedite neko vreme pričajući o Centralnoj banci Evrope i njenoj ulozi. Kao podrška toj diskusiji pogledajte zajedno ovaj video:

Razumite poreklo, strukturu i rad Centralne banke Evrope:
<https://www.britannica.com/video/179451/Overview-euro-European-Central-Bank-discussion>
(audio je samo na engleskom jeziku)

Ili pročitajte ovaj članak koji je izdala Centralna banka Evrope gde objašnjava ulogu centralnih banaka:
Centralna banka Evrope gde objašnjava ulogu centralnih banaka
<https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/tell-me/html/what-is-a-central-bank.en.html>

Razmišljaj Diskusija

1. Da biste završili ovu aktivnost zamolite učesnike da odvoje nekoliko minuta i razmisle o današnjoj aktivnosti.
 - Da li su naučili nešto novo?
 - Da li je tu bilo nešto što ste našli iznenađujućim?
 - Da li postoji još nešto što nije jasno?
2. Posle pet minuta zamolite volontere da podele svoja razmišljanja.

KAKO BANKE RADE

Kada uložite novac u banku on odlazi u veliki bazen novca zajedno sa novcem svih drugih, i na vaš račun se upisuje iznos vašeg uloga. Kada ispisujete čekove ili podižete novac, taj iznos se odbija sa salda vašeg računa. Kamata koju zarađujete na vaš saldo se isto tako dodaje vašem računu.

Banke stvaraju novac u ekonomiji tako što daju zajmove/kredite. Iznos novca koji banka može da ponudi na zajam u nekoj zemlji zavisi od zahteva za rezervama koje utvrđuje Centralna banka. Zahtev za rezervom predstavlja iznos novca koji banke ne smeju da daju na zajam i moraju da to čuvaju u svojim trezorima banke. Zahtev za rezervom je obično 2% od ukupnih uloga banke. Taj iznos može da se drži bilo u gotovini kao novac u blagajni ili na računu rezervi banke.

Da biste videli kako to utiče na ekonomiju, razmišljajte o tome ovako. Kada banka dobije ulog od 1000 dinara, pretpostavljajući zahtev za rezervom od 2%, banka može da ponudi zajam 980 dinara. Tih 980 dinara se vraća nazad u ekonomiju, kupovinu robe i usluga i obično završava uloženi u neku drugu banku. Ta banka onda može da ponudi svoj zajam od 960,4 dinara od onih 980 uloženi i to opet ide u ekonomiju za kupovinu robe i usluga, i na kraju bude uloženo u neku drugu banku koja nastavlja da daje na zajam procenat tog iznosa.

Na taj način novac raste i protiče kroz zajednicu. Tih 1000 dinara čini mnogo veće talasanje u ekonomiji no što možete da shvatite!

Što se tiče davanja novca na zajam, mnoge banke imaju politike koje se fokusiraju na uticaj na životnu sredinu i društveni uticaj njihovog davanja zajma. Drugim rečima, mnoge banke pokušavaju da daju novac na zajam pojedincima i firmama koji neće oštetiti reputaciju banke. One pokušavaju da izbegnu davanje novca na zajam firmama i pojedincima koji se bave ilegalnim delatnostima ili delatnostima koje ozbiljno ugrožavaju životnu sredinu ili su štetne za zajednicu.

Kao opšte pravilo, međutim, banke isto tako žele da zarade što je više novca moguće, te žele da daju novac na zajam profitabilnim pojedincima i firmama – a ponekad su delatnosti tih pojedinaca i firmu štetne za zemlje u kojima su bazirani!

TEMA 5

Socijalni i finansijski projekti

7 Naše društveno preduzeće

Specifični rezultat

Sprovesti socijalni projekat ili aktivno učestvovati u socijalnom projektu u njihovoj zajednici

Cilj lekcije

Do kraja ove lekcije, učenici će moći da:

1. izrade i odbrane akcioni plan za socijalni projekat u njihovoj zajednici.

Neophodan materijal

1. Radni list: **Akcioni plan za društveni projekat** (jedna po grupi)
2. papir
3. olovke

Metodologija

Počni: grupna diskusija

Nauči: grupna aktivnost

Razmišljaj: iznošenje mišljenja i diskusija u razredu

Trajanje

65 minuta

Ključne reči

socijalni projekat, akcioni plan

Napomena za nastavnika

Da biste poboljšali iskustvo aktivnosti odbrane socijalnog projekta, pokušajte da pozovete druge ljude da dođu i budu „sudije/predavači“. Sudije/predavači su odgovorni za postavljanje pitanja, za davanje povratnih informacija za poboljšanje akcionog plana i za biranje, po

njihovom mišljenju, ko je imao najbolji plan. Ako odlučite da pozovete ljude spolja, planirajte aktivnosti dovoljno unapred i razgovarajte o očekivanjima kako bi bili sigurni da se svi osećaju dobro u svojim ulogama i sa svojim odgovornostima.

Ako mislite da vreme koje je dodeljeno ovoj aktivnosti nije dovoljno, možete isto tako da zamolite učenike da izrade akcioni plan kao zadatak i da planirate celu aktivnost odbrane za neki drugi put.

Počni Grupna diskusija

1. Neka se učenici okupe po svojim grupama iz prethodne lekcije.
2. Informišite ih da treba da donesu konačnu odluku o temi problema kojim žele da se bave u zajednici. Po potrebi, možete da se pozovete na prethodne probleme koji su identifikovani u prošlim lekcijama.
3. Dajte im pet minuta a zatim ih zamolite da podelje svoje izbore sa ostatkom razreda.

★ SAVET

Kako grupe prezentiraju svoje ideje, slušajte pažljivo ali bez suđenja. Ako mislite da njihove ideje mogu da budu previše komplikovane ili nisu relevantne, nemojte da ih odbacujete, već se upustite u smislenu diskusiju sa grupom.

Pitajte:

- Šta vam se najviše dopalo kod ove ideje?
- Da li tu ima nekih delova i zamisli koje bi mogle da predstavljaju izazov za sprovođenje?
- Da li bi možda mogao/la da se fokusiraš na stavke te ideje?
- Da li postoji sličan problem koji je više relevantan u našoj zajednici?

Nauči Grupna aktivnost

1. Informišite učenike da će sada razvijati akcioni plan za socijalni projekat oko odabrane teme/problema. Objasnite im da imaju 30 minuta da to urade, posle čega će imati još pet minuta da prezentuju i odbrane svoj plan pred ostatkom razreda. Recite im da njihovi predloženi koraci treba da obuhvate osnove onoga što planiraju da urade i kako to planiraju da urade, te da to mogu da urade na kreativan način, ako žele.

2. Dajte svakoj grupi papir, olovke i primerak **Akcionog plana socijalnog projekta**, koji mogu da koriste kao smernicu. Pročitajte ceo Akcioni plan socijalnog projekta i odgovorite na bilo koja pitanja, kako biste bili sigurni da su učenici u potpunosti sve shvatili.
3. Dok rade, idite po razredu i pomozite im sa bilo kojim pitanjima koja mogu da imaju.

Razmišljaj

Iznošenje mišljenja i diskusija u razredu

1. Posle 30 minuta, neka grupe postavе svoje planove. Podsetite ih da imaju samo pet minuta tokom kojih će dati osnove onoga što planiraju da urade i kako to planiraju da urade.
2. Posle svake prezentacije, pozovite druge učenike da daju svoje povratne informacije / reakcije i postavе bilo koje pitanje. Pre ove aktivnosti, pročitajte grupi pravila i podsetite ih o značaju poštovanja i aktivnog slušanja.
3. Objasnite učenicima da su rezultati ove vežbe samo proizveli one najosnovnije planove. Kao razred, možete da odlučite da li želite da radite nešto od sledećeg:
 - Dodelite neko vreme na sledećim časovima kako bi ste preradili Akcioni plan projekta.
 - Odaberite jedan plan projekta za ceo razred da radi na njemu.
 - Odaberite da nastavite u zasebnim grupama u sprovođenju socijalnog projekta preduzeća

Ovu stranicu možete odštampati!

RADNI LIST

AKCIONI PLAN SOCIJALNOG PROJEKTA

Naziv projekta:

Opis:

Vremenski okvir/Datumi:

Mesto održavanja/Mesto:

Plan rada:

(Plan rada niže isto tako daje primer za svaku kolonu.)

Datum	Aktivnost/zadatak	Odgovorna osoba
2. decembar	Kreirajte postere i ostali materijal za kampanju	Ana i Maria

Prihod

Izvori prihoda 1	
Izvori prihoda 2	
Ukupno prihodovano	
Troškovi	
Trošak 1	
Trošak 2	
Trošak 3	
Ukupni troškovi	
Stanje	

Metod procene/mere uspeha:

Ostale beleške/komentari:

Naučene lekcije:

TEMA 5

Socijalni i finansijski projekti

8 Naš finansijski projekat

Specifični rezultat

Možete da kreirate osnovni plan za početak projekta kako bi se ispunile tržišne potrebe.

Cilj lekcije

Do kraja ove lekcije učenici će moći da:

1. izrade i odbrane poslovni plan.

Neophodan materijal

1. Radni list: **Budi dobar, budi preduzimljiv**
2. papir i olovke
3. Radni list: **Šablon poslovnog modela** (jedan po grupi)
4. tabla/kreda ili tabla sa listovima/marker (u zavisnosti od novčanih sredstava)

Metodologija

Počni: aktivnost u razredu

Nauči: grupna aktivnost

Razmišljaj: iznošenje mišljenja i diskusija u razredu

Trajanje

65 minuta

Ključne reči

finansijski projekat, poslovanje

Napomena za nastavnika

Da biste povećali iskustvo u odbrani finansijskog projekta, pokušajte da pozovete neke druge ljude da dođu i budu „sudije“. Sudije/predavači su odgovorni za postavljanje pitanja, davanje

povratnih informacija za poboljšanje plana i odabir ko po njihovom mišljenju ima najbolji plan.

Neki učenici bi mogli da budu nervozni a vi treba da obezbedite da se osećaju bezbedno i cenjeno dok predstavljaju svoje ideje. Pre prezentacije, istaknite važnost pozitivne i konstruktivne reakcije i dajte im nekoliko saveta:

- **Pažljivo slušajte prezentaciju:** ova grupa je naporno radila i zaslužuju vašu potpunu pažnju.
- **Budite pozitivni:** dok im dajete svoje reakcije vodite računa da se ne fokusirate samo na slabostima, već komentarišite jače strane grupe.
- **Nemojte to da shvatate lično:** dok dajete svoje reakcije fokusirajte se na zamisao a ne na pojedince. Poštujte ih i koristite izraze kojima se ne izražava osuda.
- **Dajte savet za poboljšanje:** ako možete, kada ukazujete na naše izazove ili slabosti, isto tako možete da date ideje kako da ih učinite boljim. Koristite sopstveno iskustvo kako bi ilustrovali kako da se poboljšaju ideje ili prezentacija.

Ako osećate da vreme koje vam je dodeljeno nije dovoljno, isto tako možete učenicima da date da izrade akcioni plan kao zadatak i planirate celu aktivnost odbrane za neki drugi put.

Počni Aktivnost u razredu

1. Neka se učenici sete različitih naziva **Finansijskih projekata**. Pitajte koji su im bili omiljeni. Zapišite to na tabli/tabli sa listovima i neka učenici glasaju za svoja prva tri.
2. Napišite ta izglasana tri finansijska preduzeća u redu na tabli/tabli sa listovima. Informišite učenike da ćete im postaviti neka pitanja i da će biti potrebno da stanu ispred Finansijskog projekta, koji po njihovom mišljenju predstavlja odgovor na svako pitanje.
 - Koji projekat se čini najlakšim za pokretanje?
 - Koji projekat se čini najtežim za pokretanje?
 - Koji projekat bi mogao da bude najprofitabilniji?
 - Koji projekat se čini da ima proizvod koji je najpotrebniji u zajednici?
 - Koji projekat se čini kao projekat kojim najviše rukovode mladi ljudi?

Nauči

Grupna aktivnost

1. Neka se učenici okupe u svojim grupama iz prethodne lekcije.
2. Informišite učenike da će sada da izrade plan za finansijski projekat. Objasnite im da, kao i u prošloj lekciji imaju 30 minuta da to urade, posle čega će imati pet minuta da predstave i odbrane svoj plan pred ostalim delom razreda. Neka znaju da njihovi koraci u planu treba da uključe osnove onoga što planiraju da urade, i kako to planiraju da urade, i da to mogu da urade na kreativan način ako žele.
3. Dajte svakoj grupi papir, olovke i primerak **Radnog lista poslovni model**, koji mogu da koriste kao smernicu.
4. Dok oni rade, idite po razredu i pomozite im sa bilo kojim pitanjima koja mogu da imaju.

Razmišljaj

Iznošenje mišljenja i diskusija u razredu

1. Posle 30 minuta, neka grupe predstave svoje planove. Podsetite ih da imaju samo pet minuta tokom kojih treba da izlože osnove onoga što planiraju da urade, i kako to planiraju da urade.
2. Posle svake prezentacije, pozovite učenike da kažu svoju reakciju i postavite bilo koja pitanja. Ohrabrite pozitivne i konstruktivne reakcije.
3. Objasnite učenicima da su rezultati ove vežbe proizveli samo prilično osnovne planove. Kao razred, možete da odlučite da li želite da uradite bilo šta od sledećeg:
 - Dodelite vreme na sledećim časovima kako biste preradili poslovne modele.
 - Odaberite jedan poslovni model tako da ceo razred radi na njemu.
 - Odaberete da nastavite u izdvojenim grupama u sprovođenju poslovnog projekta.

Ovu stranicu možete odštampati!

RADNI LIST

ŠABLON POSLOVNOG MODELA

Ključni partneri	Ključne aktivnosti	Predstavljena vrednost	Odnosi sa klijentima	Segmentacija klijenata <ul style="list-style-type: none">● Za koga stvaramo vrednosti?● Ko su nam najvažniji klijenti?● Niša masovnog tržišta Segmentirano tržište Raznovrsno tržište● Višestrana platforma
	Ključni resursi		Kanali prodaje	
Struktura troška 			Priliv prihoda	

Ovu stranicu možete odštampati!

DODATNI RADNI LIST

BUDI DOBAR, BUDI PREDUZIMLJIV

1. Pročitajte priču o grupi prijatelja koji planiraju da otpočnu sopstveni poslovni projekat prodajom organskih jaja i odgovorite na pitanja.

Projekat proizvodnje i prodaje organskih jaja

Jedna grupa od 4 prijatelja je odlučila da otpočne mali posao prodajom organskih jaja. To je njihov prvi posao a nisu mnogo znali o gajenju pilića i vođenju posla. Da bi počeli, sproveli su studiju istraživanja tržišta da bi znali da li njihov posao može da bude profitabilan. Rezultati njihovog istraživanja su pokazali da:

1. Većina ljudi u njihovoj zajednici kupuje jaja u supermarketu po ceni od 12 dinara
2. Ljudi u zajednici su voljni da plate 5 dinara više ako znaju da su jaja organska
3. Ljudi u zajednici nisu voljni da idu daleko da bi kupili jaja.

Na osnovu ove informacije, šta su neki od izazova sa kojima grupa može da se suoči dok počinju da izgrađuju svoj posao?

Koji savet bi im dali da im pomognete da budu sigurni da će njihov posao biti uspešan?

2. Dok počinjete sopstveni poslovni projekat moraćete da odlučite da li želite da radite sami ili u grupi. Kako bi vam pomoglo da doneste ovu odluku, kao i druge odluke, korisno je da kreirate ZA i PROTIV listu. Koristite prostor dole da napišete ZA (ili prednosti) i PROTIV (nedostaci) ako radite sami ili u grupi.

Radeći sam/a

ZA

PROTIV

Radeći u grupi

ZA

PROTIV

3. Donošenje odluke šta da radite u budućnosti nije lak zadatak. U vašem uzrastu, imajući višestruke ideje o onome kako bi vaša budućnost trebalo da izgleda je sasvim normalno. Koristite mapu koraka (ispod), da opišete tri pravca koje biste mogli da sledite u budućnosti. Pokušajte da te korake učinite znatno različitim, ali podjednako uzbudljivim, tako da ispune postavljene ciljeve. Uvrstite informacije kao što su:

- Gde živite?
- Šta radite u slobodno vreme?
- Kakvu vrstu posla imate?
- Sa kim živite?

Zapamtite, ne možemo da kontrolišemo našu budućnost, ali možemo da planiramo i postavljamo sebi ciljeve kako bi dostigli svoje snove.

The diagram consists of three light blue rounded rectangular boxes stacked vertically, labeled 1, 2, and 3. To the left of these boxes, there are three green arrows. The top arrow is curved and points from the left towards box 1. The middle arrow is straight and points from the left towards box 2. The bottom arrow is curved and points from the left towards box 3.

Sve o AFLATON-DANU!

Aflaton-dan se slavi širom sveta 17. marta. To je prilika za učenike da proslave sav rad koji su ostvarili tokom cele godine, da razmišljaju o ličnom razvoju, da prikažu svoja dostignuća svojoj školi, roditeljima/starateljima i zajednici, i da se osećaju povezanim sa drugom Aflaton-decom. U školama i Aflaton-klubovima po celom svetu, deca proslavljaju Dan Aflatona na različite načine.

Na ovaj dan, Aflaton International organizuje video pozive sa partnerima širom regiona i deca i partneri po celom regionu se sreću, pozdravljaju, časkaju i uče. To je jedan interaktivan događaj; ohrabrujemo vas i vašu organizaciju da učestvujete.

★ SAVET

Ako 17. mart nije prikladan uzimajući u obzir školsku godinu u vašoj zemlji možete uvek da održite Dan Aflatona u bilo koje drugo vreme, deleći rad i učenje sa roditeljima/starateljima i/ili učenicima iz drugih razreda.

ZNAČAJ KOJI DOGAĐAJI KAO ŠTO JE AFLATON-DAN IMAJU ZA SVE KOJI UČESTVUJU U NJIMA:

1. Učenicima omogućava da pokažu svoje skrivene potencijale;
2. To je prilika da učenici grade odnos sa svojim drugovima i nastavnicima;
3. To je prilika da roditelji shvate interesovanja svoje dece u vezi sa nastavnim programom;
4. To je zanimljiv način da se deci omogući da se bave planiranjem, organizacijom i da fizički budu aktivna.

PRIPREME ZA AFLATON-DAN

1. Prema raspoloživom vremenu i sredstvima, vi zajedno sa učenicima možete da otpočnete pripreme za Aflaton-dan.
2. **Podstaknite** decu da kreiraju dekoracije od otpada, da pripreme skečeve, da recituju pesmice, itd.
3. Možete da zamolite decu da naprave Aflaton-ugao gde će da izlože svoje radne listove, štedne kasice ili čak Aflaton-poster.
4. Po mogućstvu uključite i školu/zajednicu i roditelje.
5. **Pozovite!** Informišite i po mogućstvu pozovite direktora škole, kolege, učenike iz drugih razreda i roditelje/staratelje.
6. **Razglasite!** Pošaljite fotografije ili napišite članak o ovom danu za vaše lokalne novine.
7. Pripremite male kartice zahvalnica i/ili poklone za vašeg(e) gosta(e).
8. **Identifikujte učenika(e) koji će pomoći u organizovanju celokupnog događaja sa vama.**

ORGANIZACIONI KOMITET

Pobrinite se da učenici razumeju da kada će organizovati proslavu Dana Aflatona, biće im neophodan demokratski izabran organizacioni komitet. Organizacioni komitet će pomoći u nadgledanju planiranja ovog dana.

ULOGE ĆE UKLJUČIVATI:

Predsedavajućeg: to je osoba koja je odgovorna za nadgledanje planova i koja obezbeđuje da svi učestvuju, izvršavaju svoje uloge i uživaju u toj aktivnosti.

Blagajnik: ova osoba je odgovorna za upravljanje novcem koji je uključen u održavanje ovog događaja.

Sekretar: ova osoba je odgovorna za pravljenje zabeleški tokom sastanka i da vodi računa da svako zna svoje uloge i zadatke.

Vođe timova: vođa tima predstavlja radnu grupu. Oni su odgovorni da izveštavaju ceo razred o napredovanju i dužnostima tima.

Predložene radne grupe su kako sledi:

- **Radna grupa za nabavku:** odgovorna za nabavku bilo koje hrane ili dekoracija potrebnih za ovaj događaj.
- **Radna grupa za pripremu hrane:** odgovorna za kuvanje i pripremu hrane.
- **Radna grupa za dekorisanje:** odgovorna za uređenje i dekoraciju učionice.

SMERNICE ZA GOSTA-GOVORNIKA (AKO DOLAZI)

Gost-govornik je osoba koja će održati govor na ovom skupu.

- 1. Pokušajte isto tako da pozovete ljude koji žive sa invaliditetima a koji rade.** Oni mogu isto tako da budu roditelji, baštovan, čistač, prodavac povrća, prodavac/prodavačica, direktor, itd.
- 3. Završite i pozovite gosta govornika** najmanje nedelju dana pre događaja. Ljubazno podsetite govornika jedan dan pre događaja.
- 4. Informišite** govornika o datumu, vremenu, mestu održavanja i publici.
- 5.** Isto tako možete da ih ukratko uputite o tome šta se od njih očekuje na Dan Aflatona.
- 6.** Isto tako možete da im kažete ako je potrebno neko pravilo oblačenja (po izboru)
- 7.** Možete da pozovete razne ljude i ponovite ovu radionicu nekoliko puta, ili možete da produžite vreme radionice.

TEMA 5

Socijalni i finansijski projekti

9

Aflaton-Dan!

Specifični rezultat

Razmišljaj, diskutuj i pokaži šta si naučio/la iz Aflaton-aktivnosti i proslavi uspešan završetak ove radionice.

Cilj lekcije

Do kraja ove lekcije, učenici će moći da:

1. razmišljaju o faktorima koji utiču na izbor karijere.
2. unapred planiraju i organizuju neki događaj.
3. pokažu šta su naučili.

Neophodan materijal

1. **Kartice sa tekstom zahvalnosti i/ili poklon za gosta/šću(e)** (pripremili učenici)
2. tabla
3. papir (plavi, po mogućstvu), olovka, boje
4. **Radni list: Moja budućnost i ja**
5. Aflaton-diplome

Metodologija

Počni: diskusija

Nauči: grupna aktivnost

Razmišljaj: individualna aktivnost

Trajanje

60 minuta - 120 minuta

Ključne reči

profesija, godišnji događaj, proslava, naučeno

Napomena za nastavnika

Učenici bi trebalo da vode ovu aktivnost. Pokušajte da ih uključite u aktivnosti kao što su dekoracija učionice/prostora ili zahvaljivanje gostu govorniku. Učenici bi trebalo da odaberu iz čitavog niza aktivnosti, tako što bi neko mogao da pokuša da recituje pesmu, da izvede ples, itd. Tada ste uspešno održali planiranu radionicu, **SVAKA ČAST**. Vreme je i da vi kao nastavnik isto tako **PROSLAVITE** te nemojte da **OKLEVATE**.

Pripreme pre časa: vreme za dekorisanje

- 1. Dekorirajte/Ukrasite!** Uverite se da vaša učionica ima što je više moguće izloženih radova učenika. Možda isto tako možete da izložite i radne listove učenika i Aflaton-knjige (po slobodnom izboru).
- 2. Pozovite! Informišite** i po mogućstvu pozovite na proslavu direktora škole, kolege, učenike iz drugih razreda i roditelje/staratelje.
- 3. Brzo slikajte!** Napravite što je moguće više fotografija i video snimaka tokom dana. Ne zaboravite da zatražite dozvolu roditelja/staratelja.
- 4.** Uradite probno uvežbavanje sa učenicima koji su zaduženi da olakšaju pripremu kako biste bili sigurni da ste kao tim dobro pripremljeni.

Počni Diskusija

- 1.** Neka učenici požele dobrodošlicu gostima, roditeljima, školskom osoblju, itd.
- 2.** Sada učenik pomagač: uvodi učenike u diskusiju, postavljaajući im sledeća pitanja:
 - Kakva profesija te inspiriše?
 - Kojom profesijom želiš da se baviš?
- 3.** Kada nekoliko učenika bude podelilo svoje odgovore možete da pokažete na akronim WIFI na tabli sa listovima koji ima značenje
 - **W-Pazi** na svoje interesovanje (identifikuj profesije kojima se diviš i kojima želiš da se baviš)
 - **I- Identifikuj relevantne predmete ili putanje** (Na osnovu izabrane profesije, identifikuj relevantne predmete i putanje kako bi se bavio/la svojom profesijom)
 - **F- Suoči se sa svojim snom** (Neka učenici zamisle sebe u ulogama u svojoj profesiji)
 - **I- Objedini svoje planove** (praveći male i odgovarajuće korake kako bi se postigao identifikovan cilj u karijeri)
- 4.** Zamolite učenike da popune WIFI šablon pojedinačno.

Nauči

Grupna aktivnost

1. Kada učenici budu identifikovali svoje profesije vi zajedno sa učenicom/com pomagačem možete da podelite razred u male grupe na osnovu njihovih interesovanja u vezi sa karijerom. Primer: Poslovna karijera, medicina, pomorstvo, strukovne studije, IT.
2. Podstaknite grupe da identifikuju istovetnost između odabranih profesija. Primer: učenici u IT nivou znanja će raditi na digitalnoj opremi kao što su kompjuteri, učenici u grupi poslovnih karijera će morati da razviju svoje razumevanje tržišta.

★ SAVET

Možete da odaberete da imenujete nivoe znanja na osnovu lokalnog konteksta i obrazovnog sistema.

3. Možete da ohrabrite osoblje/gosta govornika i roditelje da se pridruže grupama i rade zajedno sa učenicima i da ih motivišu.

★ SAVET

Možete da ohrabrite razred da kreira mrežu podrške koja će omogućiti učenicima da pomognu jedni drugima dok istražuju opcije u karijeri. Primer: učenik A nalazi dobro štivo koje se odnosi na pomorske studije on/ona može to da podeli sa svojim drugovima i drugaricama iz razreda. Ovu grupu možete da sastavite vi i učenik pomagača a mogu da se istražuju onlajn platforme kao što su Whats App, Telegram, Fejsbuk. Podsetite učenike da budu svesni sajber prevara i da svoj identitet treba da čuvaju bezbednim..

VIDEO

Istraživanje puteva karijere:

Jeda dan u životu Eliana, vodinstalater na biciklu
<https://www.youtube.com/watch?v=MiT-t3yeCqU>

Jedan dan u životu preduzetnice, Sofia
<https://www.youtube.com/watch?v=KgjeYNCZ1n0>

Razmišljaj

Individualna aktivnost

1. Pripremite kratak govor u kome delite svoja osećanja i ono što predajete sa učenicima. Možete isto tako da obuhvatite i savete za roditelje. Primer, kako mogu da promovišu navike štednje među decom, kako mogu da dozvole deci da izraze svoje emocije, itd.
2. Isto tako možete da pozovete gosta govornika/osoblje/roditelja volontera da podele svoje putovanje profesijom. Oni mogu tu da uključe podatke o svom obrazovanju, stečenim veštinama, izazovima sa kojima su se suočavali i odlukama koje su donosili.
3. Razdelite **Moje buduće Ja radni list** i zamolite ih da nacrtaju sami sebe u budućnosti. Naglas im, vidu sugestija, pročitajte sledeće rečenice koje mogu da iskoriste dok zamišljaju svoje ličnosti u budućnosti:
 - Šta oblačite za posao?
 - Gde vam se nalazi kancelarija? U glavnom gradu ili gradiću.
 - Kako putujete do vaše kancelarije?
 - Radite sami ili u timu?
4. Ohrabrite učenike da zapišu svoje ideje na papiru bez obzira koliko neuverljivo ili besmisleno mogu da izgledaju.
5. Okupite razred ponovo i pozovite nekoliko učenika da podele svoje radne listove i naučene lekcije tokom prethodnih Alfaton-aktivnosti. Mogu da predstavljaju pozorište slika, skeč ili da recituju pesmu.
6. Na kraju pozovite gosta govornika/ roditelje da razdele diplome deci.

Čestitamo! Završili smo ovu radionicu!

RADNI LIST

Ovu stranicu možete odštampati!

AKCIONI PLAN SOCIJALNOG PREDUZEĆA

Ime:

Želim da se bavim karijerom u oblasti...

Moje buduće imenovanje je...

Zamišljam sebe u budućnosti kao...

★
ČESTITAMO
8

Ovaj sertifikat je potvrda da

uspešno završio/la
osmu godinu Aflaton programa.

Potpis nastavnika:

DODATNE LEKCIJE

TEMA 2

Moja prava i poštovanje prava drugih

1 Jaz između rodova

Specifični rezultat

Razumevanje zašto je rodna ravnopravnost ključna za ekonomski razvoj.

Cilj lekcije

Na kraju lekcije učenici će moći da:

1. razumeju jaz između rodova, muškaraca i žena, i značaj prava žena

Neophodan materijal

1. oznaka **SLAŽEM SE**
2. oznaka **NE SLAŽEM SE**
3. Brošura **ljudska prava žena** (jedna po grupi)
4. Radni list: **Naučiti da živimo zajedno** (jedna po učeniku)
5. papir za poster
6. olovke

Metodologija

Počni: glasajte svojim stopalima

Nauči: grupna aktivnost

Razmišljaj: iznošenje mišljenja i diskusija u razredu

Trajanje

65 minuta

Ključne reči

rod, pol, jaz u rodnoj neravnopravnosti

Napomena za nastavnika

1. Pažljivo pogledati sledeće internet-sajtove i pristupiti podacima o rodnom jazu kako biste mogli da date informacije koje su specifične za vašu zemlju: https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2021.pdf
2. Pre ove lekcije, postavite oznake **SLAŽEM SE** i **NE SLAŽEM SE** na suprotnim stranama učionice. Isto tako, fotokopirajte i isecite brošuru Definicije kategorija tako da svaka grupa ima primerak svoje dodeljene kategorije.
3. Ako nemate dovoljno prostora da sprovedete aktivnost **Glasaj svojim stopalima**, mogli bi da zamolite učenike da pokazivanjem palcem na gore pokažu da se slažu, prekrste ruke ako se ne slažu, i salutiraju ako su neodlučni, u odgovoru na svaku tvrdnju.

★ RESURSI

Radi dodatnih informacija o Rodnoj ravnopravnosti u EU pregledajte sledeće izvore:

Indeks rodne ravnopravnosti 2020 Izveštaj:
<https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2020-report>

Objašnjenje Indeksa rodne ravnopravnosti: <https://youtu.be/f8KEwrkBidM>

Počni Glasajte svojim stopalima

1. Neka učenici stanu u sredinu učionice. Pokažite im oznake **SLAŽEM SE** i **NE SLAŽEM SE**.
2. Informišite učenike da ćete naglas da pročitate neke tvrdnje i da će biti potrebno da oni pokažu šta misle o svakoj tvrdnji, koristeći metodu **glasaj svojim stopalima**. Objasnite im da ako se slažu sa tvrdnjom, treba da se pomere do oznake **SLAŽEM SE**; ako se ne slažu, treba da stanu pored oznake **NE SLAŽEM SE**; a ako nisu sigurni, onda treba da ostanu u sredini učionice. Budite sigurni da ste im naglasili da nema pravilnih ili pogrešnih odgovora i da je to sve jednostavno stvar mišljenja.

3. Kada su spremni, pročitajte im sledeće tvrdnje:

- Ženama je lako da postanu viši rukovodioci u kompanijama i organizacijama.
- Ženama i muškarcima treba da bude plaćena ista plata za posao koji je sličan.
- Rodna ravnopravnost se tiče samo žena i devojaka.
- Muškarci su bolji lidere, što je razlog da su većina njih lideri država.
- Na muškarce ne utiču rodne uloge – (po potrebi objasnite: rodne uloge su očekivanja koja zajednica ili društvo imaju o tome kako ljudi treba da se ponašaju i stupaju u međusobne odnose na osnovu svog pola i roda, npr. kako se od devojčica očekuje da se oblače, sede/hodaju ili govore)

4. Posle svake tvrdnje, pitajte neke od učenika zašto su doneli određenu odluku.

Nauči Grupna aktivnost

1. Objasnite da smo za vreme prethodne Aflaton-aktivnosti pričali o pravima koja imate kao deca. Danas ćemo govoriti više o pravima žena i devojčica. Dok su se stvari poboljšale poslednjih decenija i jaz između rodova prevaziđen u nekim zemljama, rodna ravnopravnost još uvek nije realnost.

2. Upitajte grupu:

- Da li ste ranije čuli o pravima žena? Šta su ona?
- Da li mislite da žene i muškarci širom sveta imaju isti pristup zdravstvu, obrazovanju, bezbednom radu, učešću u politici i slobodnom vremenu?
- A šta je sa muškarcima i ženama u vašoj zajednici?

3. Ako ste povezani na Internet, pogledajte jedan od sledećih videa sa vašom grupom:

VIDEO

Zašto neravnopravnost još uvek postoji u Evropi?
<https://www.youtube.com/watch?v=TRVzI0SSfeY>

Rodna ravnopravnost: sadašnjost
<https://www.youtube.com/watch?v=4viXOGvvu0Y>

4. Neka učenici formiraju grupe od petoro do sedmoro. Dajte svakoj grupi primerak **Brošure ljudska prava za žene**, poster-papir i olovke.

5. Zamolite ih da polako pređu infografiku pošto obuhvata puno novih informacija.

6. Kada budu pročitali brošuru nekoliko puta, pročitajte je još jednom kao grupa.

Naglašavajte ključne delove svakog odeljka i razjasnite termine koji mogu da budu novi za grupu:

- **Rod:** odnosi se na društveni odnos između žena, muškaraca, devojčica i dečaka koji varira od jednog do drugog društva i u različitim tačkama u istoriji. Rod se češće odnosi na kulturne i društvene razlike i ponekada obuhvata širi opseg identiteta nego što je binarni odnos muško-žensko
- **Rodna ravnopravnost:** stanje kada ste ravnopravni u svom statusu, pravima i prilikama, bez ograničenja postavljenih stereotipima, rodnim standardima i predrasudama.
- **Diskriminacija:** bilo koja razlika, isključivanje ili ograničenje učinjeno na osnovu pola neke osobe, rodnog identiteta, religije, nacionalnosti, etničke pripadnosti (kulture), rase ili drugih ličnih osobina, koje ima efekat ili svrhu povrede ili poništavanja priznanja, uživanja ili sprovođenja ljudskih prava i osnovne slobode.
- **Seksualna orijentacija:** odnosi se fizičku, romantičnu i/ili emotivnu privlačnost neke osobe prema drugim ljudima. Većina ljudi ima seksualnu orijentaciju, što čini deo njihovog identiteta.
- **Rodni identitet:** duboko osećanje unutrašnjeg i individualnog iskustva roda svake osobe, što može da odgovara ili ne polu koji je toj osobi rođenjem dodeljen, uključujući lični osećaj tela i drugih rodnih izražavanja, što između ostalog može da uključuje oblačenje, govor i ponašanje.
- **Planiranje porodice:** kontrola i planiranje broja dece koju pojedinac ima, razlika u godinama među njima i vreme njihovog rođenja.

7. Zatim, zamolite grupe da rade zajedno kako bi smislile kreativan projekat koji bi se zalagao za prava žena. Mogu da kreiraju poster, kratak skeč, plesnu predstavu, TV-reklamu, radio reklamu, itd, da se založe za prava žena u njihovoj zajednici. Projekat mora da obuhvati:

Najmanje jednu činjenicu iz infografike (ako imaju pristup Internetu, mogu isto tako da nađu dodatne činjenice o rodnoj ravnopravnosti)

- Istaknite zašto su prava žena važna
- Dajte jedan savet kako da se obezbedi poštovanje prava žena

★ SAVET

Ako radite sa naprednom grupom i povezani ste na Internet, dozvolite svakoj grupi da napravi sopstveno istraživanje o rodnoj ravnopravnosti umesto da koriste infografiku. Svaka grupa može da se fokusira na neki aspekt: ekonomsko učešće i prilike, pristup obrazovanju i postizanje istog, zdravlje i preživljavanje i političko osnaživanje i učešće.

Razmišljaj Iznošenje mišljenja i diskusija u razredu

1. Zamolite svaku grupu da predstavi svoje kreativne projekte.
2. Informišite učenike da je važno da se postigne rodna ravnopravnost kao pitanje društvene pravde – pošto i žene i devojčice zaslužuju iste prilike i tretman kao i muškarci – ali isto tako i dobro ekonomsko investiranje. Objasnite da je istraživanje pokazalo da osnaživanje žena ima pozitivan efekat za porodicu i zajednicu.
3. Završite aktivnost zamolivši učenike da iznesu svoje mišljenje o:
 - 1 stvari koju su već znali o pravima žena i rodnoj ravnopravnosti
 - 2 stvarima koje su naučili tokom ove aktivnosti
 - 3 reči kojima bi opisali današnju aktivnost

KARTICE ZA UČENJE

Ovu stranicu možete odštampati!

SLAŽEM SE

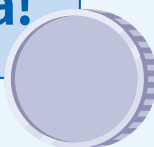
NE
SLAŽEM SE

PRAVA ŽENA

Pokret za prava žena se fokusira na završetak diskriminacije žena.

Jednaka plata!

PRAVO
GLASANJA

Pravo protiv
diskriminacije

Pravo na
obrazovanje

Pravo na zdravstvenu
zaštitu

Ovu stranicu možete odštampati!

RADNI LIST

NAUČITI DA ŽIVIMO ZAJEDNO

1. Kviz o ljudskim pravima: Obeležite tačan odgovor.

1. Ko ima ljudska prava?

- a. šefovi država (predsednik, premijer, itd.)
- b. kriminalci
- c. obrazovani članovi zajednice
- d. nezaposleni pojedinci
- e. svi gore pomenuti

2. Da li deca imaju prava?

- a. Da, deca imaju neka prava koja određuju njihovi roditelji, nastavnici, negovatelji.
- b. Ne, deca nemaju odgovornost, te nemaju ni prava.
- c. Ne, deca su previše mlada da bi imala prava. Njihovi roditelji, nastavnici i/ili negovatelji bi trebalo da brinu o njihovoj bezbednosti, dobrobiti i zaštiti.
- d. Da, deca imaju ljudska prava, kao i svoja specijalna prava koja su definisana Konvencijom Ujedinjenih Nacija o pravima deteta.

3. Član 26. Opšte deklaracije o ljudskim pravima PRAVO NA OBRAZOVANJE navodi da:

- a. Svako bi trebalo da može da ide u školu.
- b. Deca mlađa od 18 godina bi trebalo da plaćaju za svoje obrazovanje.
- c. Deca mogu samo da imaju pristup obrazovanju ako njihovi roditelji to mogu da priušte.
- d. Dečaci bi trebalo da mogu da idu u školu; devojčice mogu da idu ukoliko postoje dovoljna novčana sredstva.
- e. opcije c i d

4. UN _____ tvrde da žene i muškarci imaju ista prava. Žene, kao muškarci, bi trebalo da mogu da sprovode i uživaju osnovne slobode – političku, ekonomsku, društvenu, kulturnu, građansku, itd. – bez ikakvog izuzetka ili ograničenja zasnovanih na polu.

- a. Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW)
- b. Konvencija o ravnopravnosti i zaštiti (CEP)
- c. Konvencija o eliminaciji diskriminacije muškaraca (CEDAM)
- d. Nijedno od gore navedenih

2. Koristite donji šablon da napravite profil žene kojoj se divite. To može da bude neko koga lično poznajete ili neka čuvena žena.

Ime:

Godina rođenja:

Mesto rođenja:

Hobi:

Profesija/obrazovanje:

Dostignuća:

Nacrtajte je

Najbolje vrednosti/kvaliteti:

Zašto joj se divite?

2. Naše sopstveno iskustvo, znanje i veštine čine nas jedinstvenim i posebnim. Zato što smo svi različiti, možemo da izvučemo korist živeći u društvu koje slavi naše različitosti i promovise toleranciju.

Koristite donji prostor da napišete neke od kvaliteta/vrednosti koje vas čine jedinstvenim za vašu zajednicu, školu, klub i porodicu.

Moje vrednosti/moji kvaliteti:

1.

2.

3.

4.

Sada napišite nekoliko rečenica da objasnite korisne strane života u zajednici koja je raznolika.

TEMA 2

Moja prava i poštovanje prava drugih

2

Pamučni trag

Specifični rezultat

Praktikujte i zalažite se za razuman konzumerizam (preokupiranost robom).

Cilj lekcije

Do kraja ove lekcije, učenici će moći da:

1. razumeju koncept lanca vrednosti, i kako oni predstavljaju potrošače u njemu

Neophodan materijal

1. pamučna majica kratkih rukava (ili slika jedne takve majice)

2. mapa sveta

3. fotografije A, B, C i D

4. papir i olovke

5. Radni list: Novac i resursi

6. table/kreda ili tabla sa listovima/marker (u zavisnosti od novčanih sredstava)

Metodologija

Počni: diskusija u razredu

Nauči: grupna aktivnost i diskusija u razredu

Razmišljaj: diskusija u razredu

Trajanje

50 minuta

Ključne reči

lanac vrednosti, konzumerizam

Napomena za nastavnika

Pre ove lekcije, uverite se da ste upoznati sa zemljama gde se uzgaja/proizvodi pamuk:

Sjedinjene Američke Države; Australija; Brazil; Grčka; Mali; Sirija; Egipat; Obala Slonovače; Sudan; Kamerun; Kazahstan; Turkmenistan; Zimbabve; Togo; Čad; Paragvaj; Turska; Zambija; Kina.

Postavite fotografije na zidove okolo po učionici pre lekcije tako da učenici mogu lako da ih gledaju tokom aktivnosti Nauči. Budite ljubazni pa obeležite fotografije A, B, C i D, i pokrijte natpise papirom tako da učenici ne mogu da ih pročitaju sve do odgovarajućeg trenutka.

Prepišite na tablu/tablu sa listovima pitanja navedena u aktivnosti Nauči tako da učenici mogu da se lako pozovu na njih dok se izvodi grupna vežba.

Počni Diskusija u razredu

1. Da bi se počela lekcija pomozite učesnicima da pronađu neke veze između prethodnih lekcija o finansijskim uslugama i današnje lekcije o konzumerizmu. Objasnite im da štednja i odgovorno korišćenje resursa nije samo pitanje novca, već se isto tako odnosi na ne-monetarne resurse. Objasnite ima da postoje različite vrste resursa:
 - Finansijski resursi, kao što je novac;
 - Ne-finansijski resursi, kao što su vreme, voda, hrana, dobra dela ili prirodni resursi;
2. Recite im da ćete danas govoriti o ne-finansijskim resursima i o tome kako način na koji razmišljate o tim resursima utiče na način na koji koristite svoj novac. Biti odgovoran potrošač je poznavati proces iza proizvoda koji koristite ili kupujete i kritički razmišljati o tome kada, kako i da li bi trebalo da koristite svoj novac da to kupite.
3. Pokažite učenicima pamučnu majicu sa kratkim rukavima i postavite im sledeća pitanja:
 - Šta ja to držim?
 - Od čega je napravljena?
 - Koje su još druge stvari izrađene od pamuka?
 - Da li znate u kojim državama se proizvodi pamuk?
4. Dok učenici izgovaraju imena država, pokažite ih na mapi sveta i pokažite učenicima i druge zemlje koje nisu bile pomenute (pogledajte gornji kvadratić Napomena za nastavnika).

5. Informišite učenike da mnogi materijali koji se koriste da se proizvedu predmeti za svakodnevnu upotrebu potiču iz drugih zemalja. Objasnite im da izvoz robe čini značajan deo prihoda neke zemlje. Pitajte učenike da li znaju druge proizvode ili materijale koji dolaze iz drugih zemalja (npr. ulje, pirinač, minerali).
6. Povedite učenike da se upuste u diskusiju koristeći sledeća pitanja kao smernicu:
 - Šta vam ova mapa govori o trgovini?
 - Šta mislite kako ovi proizvodi dolaze do nas?
 - Šta bi se dogodilo kada zemlje ne bi trgovale?
 - Kako bi to uticalo na tvoj život ako ne bi bilo trgovine među zemljama?

Nauči

Grupna aktivnost i diskusija u razredu

1. Pokažite fotografije učenicima i zamolite ih da prošetaju po učionici i pogledaju ih.
2. Dajte im pet minuta da to urade a zatim ih pitajte da objasne šta misle da se dešava na fotografijama.
3. Dalje, neka učenici formiraju grupe od pet do sedam učenika, dajte svakoj grupi list papira i olovku i zamolite ih da prodiskutuju pitanja sa table/table sa listovima (u nastavku):
 - Poređajte fotografije po redosledu odakle dolaze u procesu proizvodnje pamuka.
 - Koje druge aktivnosti postoje u tom procesu a koje nisu prikazane na fotografijama? (npr. pre nego što se pamuk ubere, mora da bude zasađen.)
 - Šta mislite koliko je vremena potrebno od trenutka kada se pamuk poseje do trenutka kada nosite novu majicu sa kratkim rukavima?
 - Šta mislite koliko ljudi je uključeno u taj proces?
 - Koliko radnih sati je uključeno u celokupan proces?
 - Koje zemlje su prikazane na slikama, šta mislite?
 - Kakvu vrstu života ili standarda imaju ljudi koji rade u procesu proizvodnje pamuka?
 - Da li vas je još nešto iznenadilo?
4. Dajte grupama odgovarajuće vreme da završe ovu aktivnost i zatim prođite kroz pitanja i zamolite različite grupe da daju svoje odgovore.
5. Informišite učenike da je ovo bila aktivnost da bi razumeli lanac vrednosti pamuka. Objasnite im da je „lanac vrednosti“ zapravo lanac aktivnosti potrebnih da se proizvede neki proizvod ili usluga.
6. Dalje, zamolite grupe da smisle lako pamtiv naziv za svaku fotografiju. Dajte im sledeća pitanja kao smernice:
 - Šta mislite šta predstavlja ova fotografija?
 - Da li bi mogla da predstavlja nešto drugo?
 - Da li naziv može da se koristi da informiše ili da obmanjuje javnost?

7. Zamolite svaku grupu da podeli svoje nazive. Kada to budu uradili, zamolite za četiri volontera da skinu papir koji je pokrivaio originalne nazive na fotografijama i da ih pročitaju ostalim učenicima u razreda.
8. Na kraju, informišite učenike da ponekad postoje kompanije koje imaju dobre standarde rada i ljudi koji rade u industriji proizvodnje pamuka imaju puno koristi od poslova koje obezbeđuje industrija proizvodnje pamuka. Međutim, ponekad, postoje kompanije koje imaju nepravilne standarde rada. Pitajte učenike:
 - Koji su neki primeri nepravilnih standarda rada? (nadbice koje su ispod minimalno određenih; nerazumni ili opasni uslovi rada; itd).

Razmišljaj Diskusija u razredu

1. Podsetite učenike da je naša uloga u lancu vrednosti uloga potrošača. Objasnite im da ono što odaberemo da kupimo daje podršku različitim kompanijama i delatnostima kojima se bave. Pitajte učenike koja bi razlika bila ako bi kupovali odeću od velikih maloprodajnih brendova ili od lokalne prodavnice odeće.
2. Na kraju, zamolite neke od učenika da završe sledeću rečenicu:
 - Ako kupim pamučnu majicu sa kratkim rukavima od određene kompanije, doprinosim...
3. Ako učenici imaju poteškoće u završavanju rečenice, možete da im date neke od ovih primera:
 - ...podrži seoske zajednice u kojoj su mnogi ljudi zaposleni u industriji proizvodnje pamuka.
 - ...podrži loših radnih praksi ako kompanija tretira radnike nepravilno.

ŠABLON

PAMUČNA MAJICA

Ovu stranicu možete odštampati!

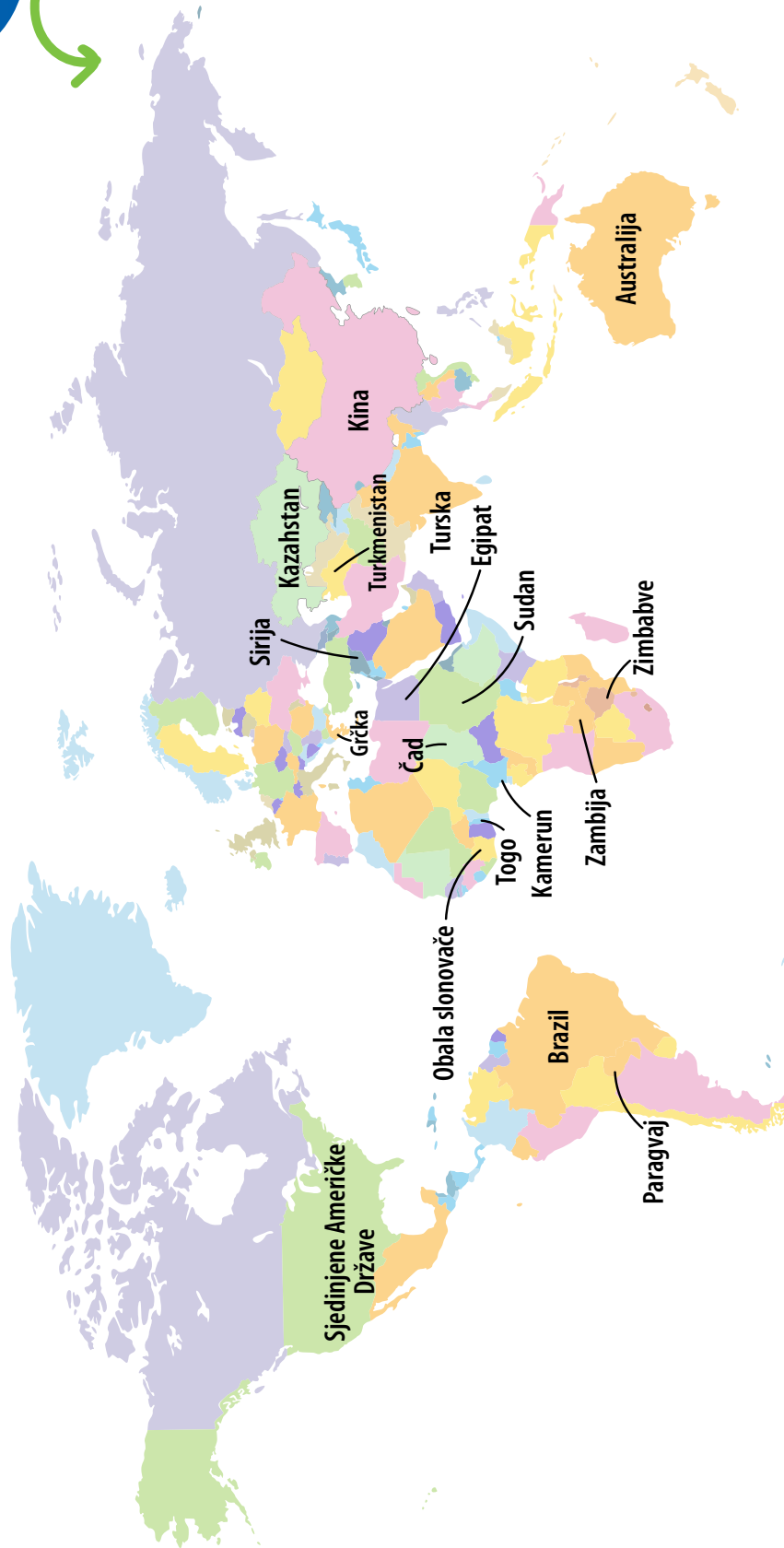

POSTER

MAPA SVETA

Ovu stranicu možete odštampati!

Kako se pamuk prerađuje u tkaninu

Izvor slike: <https://www.thecreativecurator.com/how-is-cotton-made-into-fabric/>

Izvor slike: <https://www.thecreativecurator.com/how-is-cotton-made-into-fabric/>

Izvor slike: <https://www.thecreativecurator.com/how-is-cotton-made-into-fabric/>

Izvor slike: <https://www.thecreativecurator.com/how-is-cotton-made-into-fabric/>

RADNI LIST

NOVAC I RESURSI

Popunite radni list.

Ovu stranicu možete odštampati!

1. Nacrtajte plavi krug oko slike resursa koji ljudi mogu da uštede i zeleni oko slika resursa koje ljudi mogu da odbacuju.

Zapamtite da postoje različite vrste resursa:

Finansijski resursi, kao novac

Ne-finansijski resursi, kao vreme, voda, hrana, dobra dela ili prirodni resursi/dobra

 Voda	 Hrana	 Struja
 Papir	 Gorivo	 Novac
 Plastika	 Vreme	 Maska za lice

Koliko od ovih resursa štedite ili odgovorno koristite?

Koliko od ovih resursa odbacujete?

1. Pročitajte ovaj članak i napišite nekoliko redova da bi odgovorili na sledeća pitanja:

Središte pažnje

Većina proizvoda i usluga koje kupujemo i koristimo su prirodni resursi koji su izvađeni iz prirodne sredine i proizvedeni u različite proizvode za potrošače. Na primer, minerali i metali koji su izvađeni iz zemljišta se koriste da se naprave čelik, aluminijum i bakar (koje mi koristimo da izgradimo zgrade, proizvedemo kola ili elektronske uređaje kao što su pametni telefoni). Slično tome, uglj, gas i nafta i drugi resursi, se ekstrahuju iz prirodne sredine da bi se proizvela energija koja je potrebna za pogon fabrikama, vozilima, mašinama, itd.

Čak i za usluge koje direktno ne koriste prirodne resurse kao što su finansije, sistemi obrazovanja i zdravstva, ipak je neophodna infrastruktura, tehnologija i energija koja se izgrađuje i radi na energiju korišćenjem prirodnih resursa. Neselektivna eksploatacija i potrošnja prirodnih resursa i materijala je stvorila ekološku krizu koja rezultira klimatskim promenama, gubitkom biodiverziteta i zagađenjem.

★ RESURS

Nauči više o Korišćenju prirodnih resursa i uticajima na prirodnu sredinu na:

Prirodni resursi i uticaji na prirodnu sredinu
<https://www.oneplanetnetwork.org/SDG-12/natural-resource-use-environmental-impacts>

Zašto je važno da štedimo i odgovorno koristimo naše finansijske resurse?

Zašto je važno da štedimo i odgovorno koristimo naše ne-finansijske resurse?

TEMA 1

Razumevanje samog sebe i samosvest

3

Ja sam lider/vođa

Specifični rezultat

Razvijanje i primena efektivnih veština liderstva i timskog rada.

Cilj lekcije

Do kraja ove lekcije učenici će moći da:

1. identifikuju različite karakteristike lidera
2. identifikuju lidere u njihovoj zemlji, zajednici i/ili školi

Neophodan materijal

1. Šablon mape uma
2. papir
3. olovke
4. tabla/kreda ili tabla sa listovima/marker (u zavisnosti od novčanih sredstava)

Metodologija

Počni: grupna aktivnost

Nauči: mapiranje uma

Razmišljaj: individualna aktivnost i aktivnost u paru ili utroje

Trajanje

60 minuta

Ključne reči

lider, talenti, znanje, veštine, stavovi

Napomena za nastavnika

Ljubazno naglasite učenicima da svako može da ima kvalitete vođe i da svako ima potencijal da čak i više razvije te kvalitete.

Ukažite im da u različitim grupnim aktivnostima možete da budete i lider i pratioci i da su obe uloge važne. Ljudi mogu da prelaze iz jedne u drugu ulogu u zavisnosti od situacije.

Počni Grupna aktivnost

1. Pitajte učenike:
 - Koje reči vam padaju na pamet kada čujete reč „Lider“?
2. Pokušajte da iznesete različite vrste odgovora, uključujući karakteristike, primere, itd.
3. Neka učenici formiraju grupe od pet do sedam učenika i dajte svakoj grupi parče papira i olovku.
4. Zamolite grupe da napišu listu onoga što misle da su važne karakteristike lidera. Zamolite ih da napišu onoliko puno koliko mogu
5. Dok to rade, napišite sledeća pitanja na tabli/tabli sa listovima:
 - Koje stvari bi lider trebalo da zna?
 - Kakav stav bi lider trebalo da prikaže?
 - Koje veštine bi lider trebalo da poseduje?
6. Pokažite učenicima (gornju) listu na tabli i zamolite grupe da grupišu svoje karakteristike u ove klastere (grupe).

Pokušajte i ovo!

1. Ako radite sa grupom slabije pismenosti i povezani ste na Internet, pogledajte ovaj video.
2. Zatim pitajte:
 - Šta se dogodilo u ovim kratkim klipovima?
 - Da li bi mogli da identifikujete lidere?
 - Koja je uloga dobrog lidera?
 - Šta mislite koje veštine treba da poseduje dobar lider?

VIDEO

Liderstvo i delotvorna saradnja
<https://www.youtube.com/watch?v=ZnjJpa1LBOY>

Nauči Mapiranje uma

1. Neka grupe podele svoje liste sa ostatkom razreda, jedna po jedna. Da bi uštedeli na vremenu, zamolite grupe da samo pomenu ono što druge grupe još nisu izjavile.
2. Dok grupe to rade, zapišite njihove odgovore na tabli/tabli sa listovima u mapi uma.
3. Kada ste to uradili, postavite učenicima sledeća pitanja:
 - Da li se slažete ili ne slažete sa tim kako smo opisali lidera?
 - Da li lideri moraju sve vreme da prikazuju veštine liderstva?
 - Da li možete da imenujete nekog lidera? Šta ona/on radi? (Pokušajte da navedete puno primera pitajući ih o mogućim situacijama u školi, kod kuće i u zajednici.)
 - Da li misliš da ti i tvoji drugovi ili drugarice iz razreda imate neke od tih osobina liderstva?

★ SAVET

Uverite se da se diskusija u ovom odeljku ne vrti oko isticanja lidera u razredu; umesto toga fokusirajte se na veštine koje bi lider trebalo da poseduje i podelite sa njima primere velikih lidera/vođa u vašoj zajednici ili zemlji. Uvek uključite lidere/vođe različite starosti, roda, društveno-ekonomskih grupa i porekla.

Razmišljaj Individualna aktivnost i aktivnost u paru ili u troje

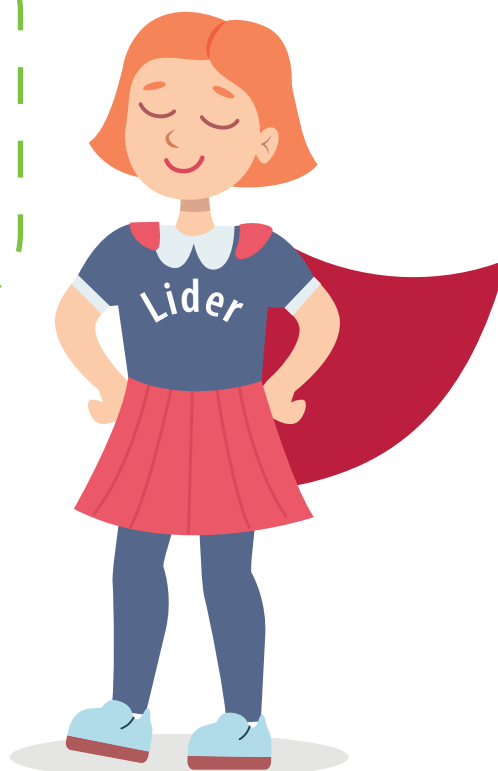
1. Dajte svakom učeniku list papira i olovku. Zamolite ih da rade na sopstvenim odgovorima na ova pitanja:
 - Da li sam ja lider/vođa?
 - Kako mogu da budem bolji vođa?
2. Posle pet minuta, neka učenici formiraju parove ili trio i neka razmene svoje odgovore, prodiskutuju i sažeto ih predstave jedan drugom.
3. Posle 5 minuta zamolite neku od grupa da iznesu neke od svojih zapažanja ili kratkih pregleda.
4. Ako još uvek imate vremena, navedite učenike na kratku diskusiju, postavljajući im sledeća pitanja:
 - Da li bilo ko može da bude lider?
 - Da li svako sve vreme mora da bude lider?
 - Da li je isto tako važno biti pratilac? Zašto i zašto ne?

AKTIVNOST SA RODITELJIMA

Neka učenci podele svoje odgovore iz aktivnosti **Razmišljaj** sa svojom roditeljima/ starateljima i/ili drugim članovima porodice, objašnjavajući da mogu kratko da daju povratni izveštaj na sledećem času o tome kakve su bile reakcije njihove porodice.

★ SAVET

Neki učenci mogu da se osećaju stidljivim u vezi sopstvenih veština. Nastavite da podsećate grupu da svako može da ima kvalitete liderstva i da svako poseduje potencijal da razvije taj kvalitet još više.

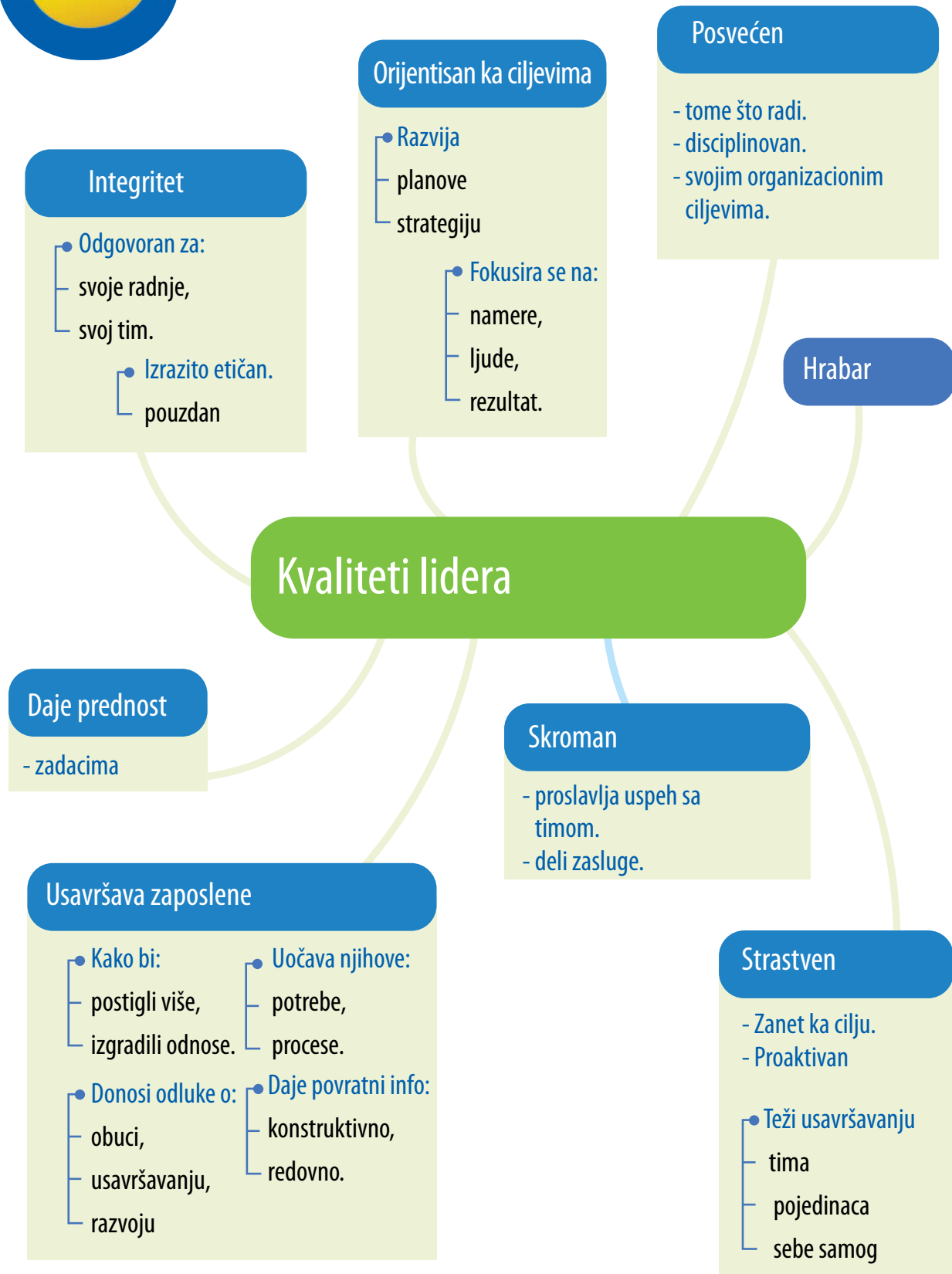

ŠABLON

MAPIRANJE UMA

Ovu stranicu možete odštampati!

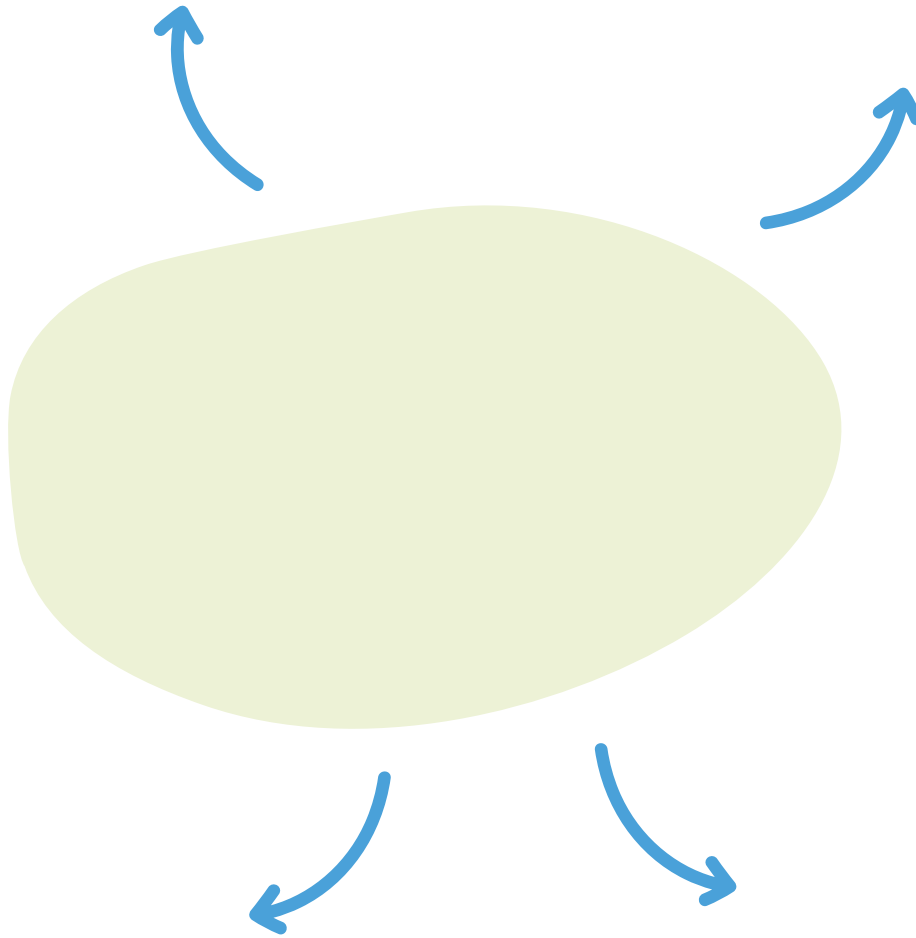

RADNI LIST

MAPIRANJE UMA

Ovu stranicu možete odštampati!

**Sufinansira
Evropska Unija**

Aflatoun International

<https://www.aflatoun.org/>
info@aflatoun.org

**Nadácia otvorenej spoločnosti,
Bratislava/Open Society Foundation/NOS – OSF**

<https://osf.sk/>
osf@osf.sk

Škola dokorán – Wide Open School n. o.

<http://www.skoladokoran.sk/>
info@skoladokoran.sk

Pomoć deci

<https://www.pomocdeci.org/>
info@pomocdeci.org

